

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Textilní a oděvní obory na Vysočině - historie a současnost

Textiles and clothing specialization on Vysočina region history and nowadays

Alena Bočková

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: 7507R056 Učitelství praktického vyučování a odborného
výcviku

2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Textilní a oděvní obory na Vysočině - historie a současnost, vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Třešť 13. dubna 2018

Podpis:

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PhDr. Veronice Blažkové, Ph.D. za inspiraci, čas, odborné vedení, cenné rady a trpělivost během celého zpracování bakalářské práce.

Zároveň také děkuji své milované rodině a všem přátelům za jejich pomoc a trpělivost při psaní práce. Děkuji také všem, kteří mi věnovali svůj čas a poskytli důležité informace pro tuto práci.

ABSTRAKT

Práce je zaměřena na historii textilních a oděvních učebních oborů na Vysočině od počátků až do současnosti. Cílem práce je představit vývoj těchto učebních oborů na vybraných školách a poukázat na nedostatek odborníků v tomto oboru, a tím i možnosti uplatnění absolventů na trhu práce v současné době.

Práce se skládá ze dvou hlavních celků. První z nich popisuje historii, ale i zánik textilních oborů na některých školách. Druhá část se zabývá současností.

Ke studiu jsem si vybrala 4 školy. Vybírala jsem je z hlediska lokality a tradic. Zabývala jsem se vznikem krejčovského řemesla, historií po první i druhé světové válce, mladší historií, vznikem škol a jejich problémy, prezentací škol na veřejnosti, přijímacím řízením v různém časovém období, způsobem ukončení studia, důvody zániku a možnostmi uplatnění absolventů.

Jedná se o historicko – srovnávací práci. Ke srovnání jsem využila především část práce, která se týká prezentace a aktivity škol jak v historii, tak v současnosti, počty žáků v daném období, přijímacími zkouškami, směrem, kterým se škola ubírá, ukončením vzdělání a možnostmi uplatnění v dané lokalitě.

Ke zjištění všech potřebných informací, zvláště historických, jsem využila dostupnou literaturu v knižní i elektronické podobě, materiály, které jsou k nahlédnutí ve školách, v Okresních archivech, Muzeu Vysočiny. Součástí práce jsou rozhovory.

KLÍČOVÁ SLOVA

Krejčí, učeň, učební obor, učňovská škola, střední škola

ABSTRACT

This thesis describes history of textile and clothing fields of study from their beginnings to the present day in Vysočina region. Aim of this thesis is to introduce evolvement of these fields of study on chosen institutions and to refer to the lack of specialists in the field, and consequently lack of potential employment opportunities on the labour market nowadays.

This thesis comprises of two main parts. The first describes history as well as the end of textile fields of study on some institutions. The second addresses current situation in the field.

I chose 4 school institutions for my study. I chose them because of locality and tradition. I addressed origins and history of tailoring after first and second world war, early history, establishment and challenges of tailoring schools, their presentation in public, entrance exams in various eras, the way how graduation took place, reasons why they were closed, and student graduation opportunities.

This is historically-comparative thesis. The first part of the thesis that addresses presentation and activities of schools in the past and nowadays, numbers of students in certain eras, entrance exams, the aims of schools, many ways, how graduation took place, and graduation job opportunities in the area is mostly comparative.

For consultation of all needed information, especially historical ones, I used available literature in form of electronic and hardcopy books, information that are available at school premises, in district archives and in the Museum of Vysočina. Interviews are part of the thesis also.

KEYWORDS

Tailor, dressmaker, apprentice, apprenticeship school, high school

Obsah

Úvod	8
1 Vznik a vývoj textilních a oděvních učebních oborů na Vysočině	9
1.1 SOŠ a SOU Třešť	9
1.1.1 Krejčovské řemeslo v Třešti a okolí	9
1.1.2 Historie učebních oborů v Třešti	11
1.1.3 Nová etapa SOU Třešť	12
1.1.4 Prezentace školy v 80. letech	15
1.1.5 Prezentace školy po roce 1989	15
1.1.6 Místně odloučená pracoviště do 90. let	17
1.1.7 Ukončení krejčovských oborů na SOU	20
1.2 Střední uměleckoprůmyslová škola v Jihlavě – Heleníně	22
1.2.1 Továrník Karel Löw	22
1.2.2 Poválečné vzdělávání v Heleníně	25
1.2.3 Střední průmyslová škola v Heleníně po roce 1989	28
1.2.4 Prezentace školy na veřejnosti	30
1.3 Střední odborné učiliště a Učiliště v Polné	31
1.3.1 Město Polná	31
1.3.2 Historie odborného školství v Polné	32
1.3.3 Prezence školy	34
1.4 SPŠ a SOU Pelhřimov	35
1.4.1 Historie Pelhřimova	35
1.4.2 Období po druhé světové válce	36
1.4.3 Budování socialistického školství	37
1.4.4 Prezentace školy v minulém století	40

1.4.5 Školy z různých pohledů.....	40
2 Současnost oděvních oborů na Vysočině.....	41
2.1 Střední uměleckoprůmyslová škola v Jihlavě – Heleníně.....	41
2.1.1 Prezentace školy.....	42
2.1.2 Výňatek z ŠVP.....	45
2.2 Současnost Střední průmyslové školy a Středního odborného učiliště Pelhřimov	47
2.2.1 Prezentace školy.....	48
2.2.2 Zájem žáků o obor.....	49
2.3 Výňatek ze ŠVP.....	50
Závěr.....	52
Seznam použitých informačních zdrojů	54
Seznam tabulek.....	56
Přílohy	57

Úvod

Tato práce vznikla na podporu všech učebních oborů, která se nějakým způsobem dotýkají textilu a odívání.

Připomínám zde časy, kdy textilní podnik byl první a často jediný, kde ženy hledaly zaměstnání a kde se krejčovství tradovalo v rodinách po několik generací.

Od nepaměti lidé touží být krásní, obdivovaní nebo výjimeční. Právě proto si už neandrtálci malovali tělo červenou barvou, ženy i muži si tělo na různých místech propíchovali a tetovali a oděv si oblékali nejen jako ochranu. Oděv vyjadřuje to, jací jsme, a je důležitou součástí našeho životního postoje, našeho sebevědomí, nebo ukazuje naši touhu, jakými chceme být. Také to, co si přejeme, aby si o nás druzí mysleli.

Oděv hraje důležitou roli v tom, jaký uděláme první dojem.

Každý z nás, když vzpomíná na svoje důležité životní okamžiky, si ihned vybaví, co měl na sobě oblečeného.

Každé etnikum, politické období, doba, sociální skupina, povolání, věk, pohlaví má svoje odlišnosti v módních trendech, Francouzky se svými barety, Japonci v kimonech, Číňani v Čchi – pchao, Skotové s kilty.

Profese mají také svoje speciální oblečení, ať už kominík, lékař nebo popelář.

Oděvnictví, tak jako každé jiné odvětví, mělo a má své velikány. Je třeba jmenovat například Francouzku Gabrielle Bonheur "Coco" Chanel, která se ještě před výrobou svých slavných parfémů proslavila jako módní návrhářka.

Dále jsou to například René la Coste se svým krokodýlem, Levi Strauss a Jacob Davis, kteří v roce 1873 patentovali zesílené kalhoty, Monclerova péřová bunda a mnoho dalších. Všichni tito lidé na počátku své kariéry seděli u šicích strojů jako krejčí nebo švadleny.

Je to díky jejich píli, inspiraci, vidění potřeb společnosti a také možná díky Charlesu Frederiku Worthovi, který pozvedl cech švadlen v devatenáctém století na úroveň umění.

Každá švadlenka se svou nápaditostí může být umělkyní pro svoji klientelu.

1 Vznik a vývoj textilních a oděvních učebních oborů na Vysočině

1.1 SOŠ a SOU Třešť

1.1.1 Krejčovské řemeslo v Třešti a okolí

„Oblečení působilo lidem nemalé starosti už od pravěku. Dobře vydělat kůži, aby netlačila, seříznout, stáhnout řemínkem, nebo dokonce sešít na míru nebylo vůbec snadné. Ale hlavní starost, co na sebe, přišla až tehdy, když se začaly zhotovovat oděvy z tkaných látek. Oblečení se původně pořizovalo po domácku. Teprve později s rostoucími požadavky a nároky se objevila móda a s ní krejčí.“ (JANOTKA, Miroslav a Karel LINHART, 1984. str. 19.)

Myslím si však, že lidé chtěli pěkně vypadat od doby, kdy poprvé na sebe zhotovili pokrývku, která zakrývala jejich tělo.

Počátek krejčovství můžeme v Třešti datovat od 13. století. V té době začaly vznikat krejčovské cechy, naplno rozkvetly v 15. století. Cechy dbaly na kvalitu práce a měly svoji specializaci. V krejčovském cechu byli kytlěři, plášteníci, kabátníci, hacníci–kalthotníci atd. Mistr seděl uprostřed tovaryšů, kterých bylo dva až tři, na vysoké židli, kde měl dobrý přehled a kontrolu nad jejich prací.

Krejčí však neradi šili prádlo. Tehdy ho zhotovovaly švadlinky, které putovaly od vesnice k městu a svoji práci vykonávaly po domech. Tyto švadlinky nepatřily do žádného cechu. Stávalo se však, že i šikovná švadlinka šila prádlo doma, na zakázku.

V šestnáctém století už u mistra pracovalo až osm dělníků.

V herbersteinském období, tedy v osmnáctém století, konkrétně v roce 1753, bylo na Třešťsku 11 krejčích. V té době byl velký rozkvět řemesel. V 19. století se však začaly cechy pomalu rozpadat.

V roce 1860 Adolf Münch postavil v Hodicích textilní továrnu, kde zřídil i dílnu konfekce.

Zde krejčí šili stejnokroje především pro armádu. Později, v roce 1898, se ujal továrny Berthold Münch. Vzhledem k tomu, že to bylo po požáru textilky, kupoval vlastně jen spáleniště, na kterém začal stavět.

Po jedenácti letech předal textilku svému synu Rudolfovi.

Zaměstnanci továrny zde pracovali od 5:00 do 20:00 hodin s polední přestávkou. Na přelomu století byla pracovní doba snížena na 11 hodin.

Po válce však stejnokroje nebyly v kurzu a v roce 1925 byla textilka uzavřena a celý strojový park putoval do Třeště. O šest let později nejničivější požár, který Třešť pamatovala, továrnu zruinoval. Bylo to jen několik let předtím, než byl židovský továrník v roce 1939 popraven gestapem.

V prosinci v roce 1918, na základě myšlenek solidarity a družstevnictví, bylo založeno „Dělnické výrobní a prodejní družstvo“, později jen „Dělnické oděvní družstvo“ (DOD). Členové vykonávali svoji krejčovskou práci doma. Začali výrobou vojenských čepic a po nabytí prostor pro společnou práci přešli na výrobu stejnokrojů pro četnictvo. Na výrobu často používali kožešiny.

DOD celkem prosperovala, ale přesto z ní odešli pánové Sochůrek, Nechvátal a Keppert a založili vlastní podnik, kde šili také uniformy. Tento podnik hrál významnou roli pro zaměstnanost Třeště až do znárodnění, kdy byl začleněn do n. p. Oděvní průmysl Prostějov. Stejně jako DOD dopadla i další soukromá firma Rudolfa Bartůňka.

V té době už bylo zapsáno u Krajského soudu v Jihlavě výrobní družstvo Vývoj. K zapsání došlo 14. října 1931. U vzniku stálo 19 zakladatelů, které hospodářská krize sjednotila natolik, že se rozhodli spojit v jedno družstvo. Bylo to zásadní rozhodnutí pro jejich přežití. Ale ani tato myšlenka nebyla zárukou úspěchu. Do roku 1939 odešli tři ze zakládajících členů, a až do roku 1945 mělo družstvo stále minusovou roční bilanci. Obrat nastal v roce 1946, kdy družstvo mělo již 46 členů a jeho hlavní činnost spočívala v přešívání stejnokrojů německé armády pro naši armádu a šití stejnokrojů pro zaměstnance železnic a četnictva. V roce 1955 už si družstvo mohlo dovolit otevřít pobočky v Telči, Jemnici a Dačicích.

Na počátku 80. let mělo družstvo 200 učňů. Pobočky se rozrůstaly po celé Vysočině a družstvo Vývoj se stalo významným dodavatelem konfekce téměř po celé Evropě.

1.1.2 Historie učebních oborů v Třešti

Třešťské školy mají poměrně dlouhou historii. První záznamy o škole v Třešti pocházejí z roku 1613, kdy zde byla jednotřídka. Pro prvo počátek učebních oborů oděvních je však důležitý rok 1887. Od školního roku 1887/88 zde byla zřízena živnostenská škola pokračovací, která byla spojena se školou měšťanskou. *„Školu tvořily dva ročníky školy průmyslové a jeden ročník školy přípravné. Později se používalo názvu škola pokračovací.“* (100 let po založení učňovského školství v Třešti, str. 6.)

Do přípravné třídy chodili učni, kteří nenavštěvovali měšťanskou školu.

Ve škole se vyučovaly dva obory kovodělné, obor dřevařský a stavební. *„Mimořádný význam v dějinách škol v Třešti má rok 1890. Byla v něm totiž vybudována nová školní budova. Postavena byla na místě tří domů, které byly pro tento účel vykoupěny.“* (Z dějin škol v Třešti k otevření nové školní budovy, str. 12.)

Slavnostní položení základního kamene se konalo 24. 4. 1890 a žáci se stěhovali 1. 11. 1890. Budova byla postavena z výtěžku pivní daně a stála 20.000 zlatých. *„Při dívčí měšťanské škole byla současně otevřena odborná škola pro ženské živnosti oděvnické.“* (Z dějin škol v Třešti k otevření nové školní budovy, str. 12.)

Později, v roce 1906, se otvírala dvoutrídni dívčí odborná škola pro obory dámská krejčovská a šití prádla. Vyučování v dívčí škole probíhalo ve čtvrtek a v neděli.

Po druhé světové válce nastala velká potřeba družstevnictví a ve škole přibyl i další učební obor – řezník a uzenář. Chyběly prostory pro výuku, a proto se vyučovalo na pěti místech v Třešti.

„Během 50 let z jedné školy obecné vyrostlo v Třešti 6 škol: chlapecká škola obecná, chlapecká škola měšťanská, dívčí škola obecná, dívčí škola měšťanská, živnostenská škola pokračovací a odborná škola pro ženské živnosti oděvnické.“ (Z dějin škol v Třešti k otevření nové školní budovy, str. 12.)

Od roku 1948 se stává devátý ročník základní školy nepovinný a nahrazuje ho učební kurz. Osmiletá školní docházka trvala do roku 1960.

V šedesátých letech se učňovská škola dvakrát stěhovala z důvodu nedostatku učebních prostor. Nejprve do bývalé budovy ONV a později, když se ZŠ přestěhovala do úplně nových prostor, byla učňovská škola přemístěna do těchto opuštěných prostor, které byly ovšem zdevastované. Celá budova byla v havarijním stavu a de facto se od roku 1965 do roku 1985 opravovala. V roce 1985 rekonstrukci dokončila fasáda školy. Tyto prostory sloužily k výuce teorie zhruba do roku 2005.

V tomto období nešlo jen o materiální vybavení školy a její budovy, ale bylo to i období, kdy se budovalo a přestavovalo celé učňovské školství. Změna v koncepci byla uskutečněna v roce 1973. Učňovské školy byly nahrazeny SOU, která spadala pod jednotlivé resorty. Smyslem celé akce bylo zajistit úspěšným učňům pokračování v dalším studiu. Rozšířily se předměty všeobecně vzdělávací. Žáci prvního ročníku měli 6 hodin odborného výcviku týdně, druhý a třetí ročník 17,5 hodin týdně, posléze žáci třetích ročníků měli praxi 4 měsíce přímo na pracovišti podniku, pro který se učili. A pak následovaly učňovské zkoušky. Na školách se začaly rozvíjet mezipředmětové komise. Na SOU v Třešti to byly komise společenskovední, přírodovědná, tělesná a branná, ekonomika a organizace a metodické sdružení oboru krejčová.

1.1.3 Nová etapa SOU Třešť

V roce 1980 byl položen základní kámen pro stavbu nového učiliště. Za schválením a realizací celého projektu stál Český svaz výrobních družstev a Správa středních odborných učilišť v Liberci. Zásadní zásluhu na budování nových prostor SOU mělo oděvní družstvo Vývoj. Ještě i dnes žije většina obyvatel Třeště v domnění, že oděvní družstvo Vývoj je majitelem učiliště.

Stavba nového učňovského areálu za 55 mil. korun dala jasně najevo, že skončila éra, kdy učňovské školství byla periferie veškerého vzdělávání.

„K 1. 9. 1983 bylo zřízeno SOU ČSVD v Třešti, v Praze a v Brně. Střední odborné učiliště vzniklo ze středisek praktického vyučování při OD Vývoj Třešť, výrobního družstva Drupo Horní Cerekev, výrobního družstva Horácko Jihlava, dále ze středisek praktického

vyučování národního podniku Kras Brno, závod Třešť, národního podniku Interier Praha, závod Třešť a národního podniku Jihomoravský průmysl masný Brno, závod Kostelec. “ (100 let po založení učňovského školství v Třešti, str. 12.)

Výstavba byla rozčleněna do dvou fází. První fázi zahájil investor oděvní družstvo Vývoj společně s generálním dodavatelem Pozemní stavby Brno.

Nejdříve byla dokončena a dána do užívání devítiposchodová budova domova mládeže. Zde bylo 190 dvoulůžkových pokojů a 11 místností pro vychovatele. V každém patře byla klubovna. Je zde kotelna a biologická čistička odpadních vod.

1. 2. 1985, ve druhém pololetí školního roku 1984/85, mohli žáci začít používat čtyřposchodovou budovu dílen. Zde bylo 27 odborných dílen, dvě učebny teoretického vyučování a celé provozní zázemí učiliště, praktický lékař, zubní lékař, bufet a kadeřník. V září následujícího školního roku 1985/86 byl zkolaudován zbytek stavby, a to tělocvična, posilovna, jídelna a vstupní hala. Do té doby chodili ubytovaní žáci přes prostory nedodělaných tenisových kurtů. Když byly dokončeny terénní úpravy kolem učiliště, byl nový areál slavnostně otevřen v roce 1985.

Druhá etapa výstavby, kdy byl v plánu bazén a nová budova pro teoretické vyučování, se již nikdy neuskutečnila.

Nastal problém s kvalifikací učitelů, zvláště s kvalifikací učitelů praktického vyučování. Pomohla Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně Brno, která byla ochotna zabezpečit výuku přímo v Třešti. Vyučování pro vychovatele i mistry probíhalo přímo v Třešti na SOU, a to vždy v pátek odpoledne a v sobotu. Tím se nenarušila výuka.

Dalším problémem byla velká fluktuace mistrů. Většina pracovníků byla při nástupu do zaměstnání svobodná, ale během krátké doby se vdala, nebo oženila a následovala partnera do míst, z nichž nebyla možnost dojíždění do SOU. Mnozí učitelé teorie i praxe neznali problematiku zakázkové výroby a novou techniku. Bylo nutné neustálé doškolování, např. ve střihačských kurzech. Většina mistrů si musela nejprve dokončit středoškolské vzdělání. *(Rozhovor s Ing. Vladimírem Kousalem, 12. 2. 2017)*

Plány na modernizaci a rekonstrukci objektu odloučeného pracoviště v Brtnici se však už také nikdy neuskutečnily.

„Cílem výuky odborných předmětů teorie šití, konstrukce střihů, oděvní materiály, stroje a zařízení je připravit žáky na samostatnou práci v oboru dámská a pánská krejčová pro zakázkovou výrobu. Žáci se učí zhotovovat všechny druhy svrchních oděvů z textilií a vývojových materiálů, získávají dovednosti v kreslení střihů, střihání a zkoušení, zdokonalují se v ručním i strojovém šití, v obsluhování a běžné údržbě různých šicích strojů, žehlicí techniky a dalších speciálních zařízení.“ (100 let po založení učňovského školství v Třešti, str. 24.)

Nová koncepce přinesla změny v teorii šití, kdy žák se učí od částí a postupuje k vypracování celého oděvu. Žák získává větší vědomosti a poskytuje mu to více času na získání návyků na dokonalé vypracování celého výrobku. Technický rozvoj a vybavenost dílen umožňuje lepší zpracování detailů, a tím celého finálního výrobku.

Nová technika a vybavenost učeben i dílen pro výuku je motivací pro žáky vybrat si tento učební obor.

- **Nástavbové studium pro absolventy učňovských oborů**

První ročník nástavbového studia 07–02–4 oděvnictví byl otevřen v roce 1979/80. Důvodem otevření nástavbového studia bylo připravit středoškolské pracovníky pro nově budované učiliště. Organizačně tato škola spadala pod učňovskou školu v Jihlavě na Žižkově ulici. Výuku zabezpečili učitelé z Třeště. Podmínkou přijetí bylo úspěšné ukončení učebního oboru a složení přijímacích zkoušek. Studium bylo zakončeno maturitou a v roce 1980/81 ji absolvovalo 30 žáků, následující školní rok jich bylo 18. V následujících letech, konkrétně v roce 1984, byla škola přesunuta do Třeště, včetně přijímacího řízení. Celkem ukončilo nástavbové studium 77 absolventů. (100 let po založení učňovského školství v Třešti)

- **Učební plán odborných předmětů pro obor krejčová v 80. letech**

Tabulka č. 1

	Stroje a zařízení	Oděvní materiály	Odborné kreslení	Teorie šití	Konstrukce stříhů	Oděvní technologie
1. ročník	2	2	2	3	–	–
2. ročník	1	1	–	–	–	2,5
3. ročník	–	1	–	–	2,5	4

(100 let po založení učňovského školství v Třešti)

1.1.4 Prezentace školy v 80. letech

Zájem a chuť naučit se tomuto oboru dokazovaly i výsledky v soutěžích. Ve školním roce 1985/86 získali žáci první místa v soutěžích dovedností v učebních oborech pánská a dámská krejčová, a pak i v soutěži Zenit 1985/86.

1.1.5 Prezentace školy po roce 1989

26. 2. 2018 jsem se sešla v Hodicích s paní Stanislavou Netoličkovou, mojí bývalou spolupracovnicí, která je v současné době již ve starobním důchodu. Na učilišti pracovala celý svůj profesní život v různých pozicích. Z našeho vzpomínání zde uvedu několik informací, které níže uvádím.

Některé informace pocházejí z propozic zasílaných společně s pozvánkou na soutěž.

- **Soutěže**

Po roce 1989 se uvolnil vliv KNV nad aktivitami škol. Školy mohly začít vyvíjet svoji vlastní aktivitu. Této aktivity se ujalo na Vysočině Střední odborné učiliště služeb v Jihlavě. Každoročně pořádalo v Jihlavě soutěž Mladý módní tvůrce vlastně až do doby, kdy i tady zanikl krejčovský obor. Učiliště v Třešti tyto soutěže pravidelně navštěvovalo. Soutěžící žákyně se však nikdy neumístily lépe než na 10. místě ze všech zhruba 25 přihlášených učilišť. Žáci zde mohli soutěžit v kategoriích společenské oděvy, sportovní

oděvy, prádlo – plavky, umělecká oděvní tvorba, fantazijní tvorba, klasická a volná mladá móda. Kritéria pro hodnocení soutěže byla tato:

Originalita

Vhodnost použitého materiálu

Způsob provedení

V případě nerozhodnosti porotců se přihlíželo ke kvalitě zpracování. A to byl možná důvod neúspěchu na těchto soutěžích, protože v Třešti v první řadě dbali na precizní práci. Materiál si na soutěžní modely mohli žáci vybrat od sponzora soutěže, a tím bylo Sdružení pro pořádání soutěže Mladý módní tvůrce (MMT).

Další soutěž, kam po několik let žáci z Třeště jezdili, se konala ve Zvláštní škole a v Odborném učilišti Račice.

Ministerstvo hospodářství pořádalo soutěž Dílny módy a v roce 1995 se tato soutěž konala na tehdy už ISS v Třešti. Soutěžící měli za úkol zhotovit přední část pláště.

- **Přehlídky**

Módní přehlídky byly další aktivitou, kde na sebe mohlo učiliště upozornit. Jezdili do Českých Budějovic na akci Práce a řemesla, kde vystavovali svoje výrobky. Úspěchy na molu slavily kožichy žákyň z Brtnice, které se na učilišti učily. Žáci učiliště předváděli svoje výrobky při akcích místních a okolních organizací. Jejich módní přehlídky byly očekávány na plesech.

- **Zakázkové krejčovství**

Na učilišti fungovalo zakázkové krejčovství, kam chodila veřejnost z Třeště a okolí nechat si ušít nebo opravit oděv. Byla zde zaměstnána jedna mistrová odborného výcviku, která rozdělovala práci dle náročnosti a učebních oborů do příslušných ročníků. Žáci se účastnili zkoušek oděvů a jednání se zákazníkem. Látky pro tuto činnost se vozily z textilních podniků z celé republiky. Mezi největší dodavatele patřilo Sukno Humpolec, Jitka Jindřichův Hradec, Hedva Moravská Třebová, Řempe v Pelhřimově a Kras, který sídlil v Třešti.

- **Výroba**

Zástupkyně ředitele pro praktické vyučování paní Stanislava Netoličková vyhledávala jakoukoli pracovní příležitost, která napomáhala zviditelnit školu, a tyto příležitosti využívala. Žáci šili pracovní oděvy pro kuchaře a číšníky do SOU Žďár nad Sázavou, OK Market Žďár nad Sázavou, Foit Praha, taneční soubor Vysočan, místní mažoretky.

Vyvstává tedy otázka, proč přes veškeré snahy textilní obory zanikly.

1.1.6 Místně odloučená pracoviště do 90. let

- **Místně odloučené pracoviště pro obor krejčí výrobního družstva Horácko Jihlava**

Učňovské středisko ve výrobním družstvu Horácko Jihlava bylo založeno v roce 1965. Byly otevřeny hned tři učební obory, a to pánská krejčová, dámská krejčová a švadlena prádla. Odborný výcvik byl prováděn ve skupinách přímo na zakázkové výrobě.

- **Místně odloučené pracoviště pro obor kožešník výrobního družstva Snaha Brtnice**

Učební obor kožešník se vyučoval v Brtnici od roku 1975. Praktická výuka se soustředila ve výrobním družstvu Snaha Brtnice a teoretické vyučování probíhalo v SOU v Polné. Takto fungovala výuka do roku 1985, kdy byl obor kožešník začleněn do výuky v SOU v Třešti. Ve školním roce 1986/87 navštěvovalo učiliště 233 učňů. Ve škole bylo 9 tříd, včetně těch provozních. Žáci se připravovali pro práci ve 13 výrobních družstvech a pro 19 podniků služeb v Čechách a na Moravě. Výuka praktického vyučování se prováděla ve skupinách. V prvním ročníku se jednalo především o cvičné práce, v druhém ročníku žáci zhotovovali jednoduché výrobky, například límce, čepice, nánožníky, vesty, paleta, pláště v sériové výrobě nebo na zakázce. V učilišti bylo zaměstnáno 8 mistrů odborného výcviku.

SOU zajišťovalo podnikům při jejich výročních a oslavách módní přehlídky. *(100 let po založení učňovského školství v Třešti)*

- **Vývoj, oděvní družstvo v Třešti**

Toto oděvní družstvo se zabývá šitím konfekce a zakázkovou výrobou v Domě odívání v Třešti v provozovnách v Jihlavě, Telči, Dačicích, Pelhřimově a Brtnici.

Je zaměřeno na výrobu pánské a dámské konfekce. Od sedmdesátých let mělo Středisko praktického vyučování postupně až 300 učňů ročně, než přešli pod SOU Třešť. *(100 let po založení učňovského školství v Třešti)*

- **Kras Brno**

„Závod Třešť spolu s odloučenou dílnou v Měříně je jedním ze závodů, kde je uplatněna úzká specializace letní a zimní konfekce určené pro vnitřní i zahraniční odběratele.“ (100 let po založení učňovského školství v Třešti, str. 65.)

V roce 1963 zde bylo vybudováno učňovské středisko. V minulém režimu se jejich výrobky prodávaly výhradně v prodejnách Luxus a v zahraničí.

- **Drupo, výrobní družstvo, Horní Cerekev**

Drupo vyrábělo malosériové zakázkové oděvy, prádlo a vlnářské potahové tkaniny.

Poskytovalo služby v oboru kožešnickém, opravy oděvů a prádla. Zajišťovaly si maloobchodní prodej vlastních výrobků.

Družstvo bylo založeno 2. 4. 1952. V roce 1987 mělo 415 členů. V SOU Třešť se pro družstvo učilo 30 učňů ročně. V oněch letech se zisk pohyboval okolo 4 mil. korun. Pod družstvo spadalo 8 provozoven na výrobu konfekce a potahových látek, 10 dámských krejčovství, 6 pánských krejčovství, 2 kožešnictví a 2 prodejny. *(100 let po založení učňovského školství v Třešti)*

- **Horácko, výrobní textilní a oděvní družstvo, Jihlava**

Toto výrobní družstvo se zabývalo službami obyvatelstvu a konfekční výrobou. Bylo založeno 1. 1. 1955 a provádělo opravy, zakázkovou výrobu pánského a dámského odívání, dámského a pánského prádla, prošívání přikrývek, kožešnictví a modiství. Konfekční výroba byla zaměřena na pletené sportovní ošacení, dětskou šitou konfekci, ručně háčkované a strojově pletené čepice.

V roce 1987 zaměstnávalo družstvo 343 pracovníků v 15 provoznách a učilo se pro ně 50 učňů.

Působnost družstva byla pouze v okrese Jihlava. (100 let po založení učňovského školství v Třešti)

- **Vkus, oděvní družstvo, Brno**

Toto družstvo bylo založeno v roce 1950. Působilo v šesti okresech a spadalo pod něj 100 provozoven, sběren a prodejen.

Zabývalo se zakázkovým krejčovstvím s doplňkovými službami, jako např. vyšíváním, plisováním a modistvím.

Věnuje se malosériové výrobě. Na SOU se pro tento obor připravuje celkem 86 žáků. Celkem 351 žáků se připravuje pro obor dámská krejčová a 39 žákyň pro obor švadlena. (100 let po založení učňovského školství v Třešti)

- **Oděva, výrobní družstvo, Třebíč**

Družstvo bylo založeno v roce 1945. Provádělo zakázkovou výrobu v oboru pánského a dámského krejčovství. Vyrábělo prádlo, pletené ošacení, kožešnictví, dětskou konfekci a paruky.

Mělo provozovny na 14 místech v okrese a prodejny v osmi městech.

- **Snaha, kožedělné družstvo, Jihlava**

Toto družstvo bylo založeno v roce 1950. V roce 1986 mělo 1192 členů. Bylo jedno z největších výrobních družstev v republice. Specializuje se na zakázkovou i konfekční výrobu obuvi, rukavic, kožené galanterie, kožešinové výrobky a činění kůží. Provozovny byly roztroušeny po celé republice.

V roce 1984 byl do Třeště integrován obor kožešník, který měl výuku na místně odloučeném pracovišti v Brtnici. Praxe učňů probíhala v místní Snaze.

- **Změny v názvu učiliště od 70. let**

UŠ; SOU; ISŠ; SOU, OU a PRŠ; SOŠ, SOU a OU; SOŠ a SOU

- **Učební plán odborných předmětů po roce 2001 pro obor Krejčí 31–59–H /001**

Tabulka č. 2

	Oděvní materiály	Oděvní stroje a zařízení	Konstrukce oděvů	Oděvní technologie	Odborný výcvik
1. ročník	1,5	1	2	2	15
2. ročník	1	1	2	1,5	17,5
3. ročník	1	–	2	3	17,5

(Učební dokumenty, str. 65.)

- **Závěrečné zkoušky**

Závěrečné zkoušky probíhaly po ukončení 3. ročníku. Pokud se žák po druhém ročníku rozhodl ukončit studium, mohl vykonat závěrečnou zkoušku v učebním oboru.

31–59–H /001 výroba konfekce a získat výuční list pro povolání šička, šič.

1.1.7 Ukončení krejčovských oborů na SOU

Po roce 1989 byla větší konkurence v krejčovských oborech. Vznikly učební obory v Moravských Budějovicích a Slavonicích, což je v dojezdové vzdálenosti od Třeště, ale i ty zanikly.

19.2.2018 se k ukončení učňovských oborů vyjádřil zástupce ředitele SOU v Třešti RNDr. Otakar Hofbauer, který ve škole působí od jejího začátku, tedy od roku 1981.

RNDr. Hofbauer říká: „Myslím si, že hlavní příčinou zániku byl nedostatek zájmu ze strany žáků, a to z důvodů proniknutí levných oděvů z asijských trhů. Myslím si, že to byl hlavní důvod, protože všechny obory na zmíněných učilištích postupně zanikly. Nebyl to zánik jenom v Třešti, ale postupně zanikly na všech školách“.

Dále pak hovořil o uplatnění absolventů. Řekl: „Uplatnění by možná měly, ale ta děvčata, jak vím ze zkušenosti, protože bývalé žákyně mě občas pozvou na sraz, to nechtějí dělat, protože je to těžká práce za málo peněz. Odcházejí od oboru a jen malá část jich

zůstává, asi jen 10 – 15 %, víc určitě ne“. V době, o které RNDr. Hofbauer hovořil, zanikaly nejen textilní učňovské obory, ale především podniky zabývající se výrobou jakéhokoliv textilu. V té době všichni žáci spadali pod některý z podniků nebo družstev, pro které se učili. Pokud by tehdy byl v učilišti takový počet žáků, jako byl např. v roce 1986, žáci by opravdu neměli uplatnění.

Stav žáků ve školním roce 1986/87

Tabulka č. 3

	Dámská krejčová	Pánská krejčová
1. ročník	138	36
2. ročník	142	32
3. ročník	109	27

(100 let po založení učňovského školství v Třešti)

Stav přihlášených žáků pro školní rok 1994/95

Tabulka č. 4

	1. kolo	2. kolo
Dámská krejčová	48	51
Pánská krejčová	24	15
Výroba konfekce	rozdělen	11
Nástavbové studium	100	–
SPŠ – oděvní	25	18

(ISS, Třešť-přijímací řízení)

V dnešních dnech je na Vysočině poptávka po vyučených švadlenách. Firmy, které se zabývají šitím oděvů, prádla a plavek, mají nedostatek vyučených švadlen.

Poslední ročník, a už jen pouze jedné třídy švadlen, ukončil studium závěrečnými zkouškami v roce 2007.

RNDr. Hofbauer pokračuje: „Dnes je situace taková, že zájem ze strany družstev by byl, konkrétně Vývoje v Třešti, ale bohužel se na učilišti situace úplně změnila. Je to tak dva, tři roky, kdy se projevíly snahy, že by se tyto obory mohly v Třešti obnovit. Ale už jsme vyřazeni z evidence. Dokonce jsme zkoušeli i profesní kvalifikace, ale ani zde není zájem ze strany žáků.“

1.2 Střední uměleckoprůmyslová škola v Jihlavě – Heleníně

Střední uměleckoprůmyslová škola v Jihlavě – Heleníně byla založena v roce 1954. Původní název nesla Střední průmyslová škola textilní.

Budovy školy jsou zasazeny v naprosto klidném prostředí helenínského lesa. Areál se skládá z několika budov, které jsou zrekonstruovanými zbytky textilní továrny rodu Löwů.

1.2.1 Továrník Karel Löw

S Helenínem je úzce spjata osoba průmyslníka minulého i předminulého století Karla Löwa. Jeho otec Adolf koupil helenínskou továrnu v době, kdy bylo Karlovi 11 let. Psal se rok 1860. Karel vystudoval textilně – technickou školu a další textilní vzdělání získal v Anglii. Pracoval tam jako dělník. V roce 1870 zakoupil jeho otec továrnu od švýcarské firmy Hofmann–Göner, kterou vybudoval šlechtický rodu Palmů v Malém Beranově. Továrna provozovala přádelnu vlny společně s továrnou na sukna. Bylo to jen několik kilometrů od tehdejšího Helenova, dnešního Helenína.

Po návratu do vlasti umožnil otec Karlovi vedení továrny v Helenově i Malém Beranově, které pod jeho vedením dosáhlo neobyčejného vzrůstu. Továrna v Malém Beranově se během 10 let zvětšila desetinásobně.

Obsadil jedno z předních míst v soukenickém průmyslu v republice. Jeho výrobky měly odbyt v celé habsburské monarchii.

Ve výrobě sukna mohlo teď Rakousko skvěle konkurovat Anglii. K jeho konkurenceschopnosti přispělo také to, že Karel Löw přivedl do továrny francouzské dělníky i mistry a dokázal využít jejich znalostí. Uměl se dobře orientovat v obchodním světě. V době, kdy v Evropě vládla hospodářská krize, se pokusil, a s úspěchem, získat zakázku na

dotávkou sukna pro armádu. Na továrníku Löwovi je obdivuhodný jeho budovatelský talent, který byl ovlivněn jeho sociálním cítěním. Jeho heslo bylo: „*Je zásluhou tvořiti, ale je hříchem vykořisťovati*“. (Löwovi: *příběh rodu textilních továrníků*, str. 37.)

Založil kolonii pro zaměstnance, která se postupně rozšiřovala o domy určené pro úředníky, mistry a dělníky, na konci století již zde bylo 80 budov a z toho asi 20 bylo budov továrních. Postavil a financoval místní školu, kde zřídil dvoutřídku. O školu byl zájem i z přilehlých obcí, v roce 1883 školu navštěvovalo 154 žáků, proto se v pozdějších letech musela rozšířit na trojtřídku. Dělníci se mohli stravovat v tovární kuchyni. Zbudoval lesoparky pro odpočinek svých zaměstnanců. V Helenově byla i tovární restaurace, kde ceny nápojů byly dle přísně hlídaného tarifu. Byl zde poštovní a telegrafický úřad. Měl respekt ve vídeňských vládních kruzích. Zřídil faktorství.

Firma převzala továrnu v roce 1860 s dvaceti zaměstnanci na zastavěné ploše dvou tisíc metrů.

Po třiceti letech se továrna zvětšila osmkrát. V tkalcovně bylo 320 mechanických stavů anglických, sto stavů ručních. Továrna měla i barvírnu a tiskárnu jednotlivých kusů.

Vystává otázka, jak se dostaly textilní stroje do republiky. Špionáž byla základem pro široký rozvoj textilního průmyslu za využití v té době nejmodernějších strojů.

„Již více než před půl stoletím (tedy v roce 1810) se do vyspělé Anglie vydal pro plány na textilní stroje také mladý Hugo Franz, hrabě Salm-Reifferscheidt, a tajně je vyvezl ze země, čímž značně riskoval. Za pašování byly udělovány těžké tresty, včetně doživotního vězení v tehdejší trestanecké australské kolonii. Mladému hraběti však přálo štěstí, překonal důkladné celní prohlídky na lodi a s plány přicestoval až do Brna.“ (Löwovi: *příběh rodu textilních továrníků*, str. 16.)

Textilní továrny toho okamžitě využily a začaly rozšiřovat výrobu.

Další změny, které se zaměstnanci továrny dočkali, bylo založení tovární pokladny. Fungoval zde tovární lékař, v témže roce zde zavedl pojištění proti úrazu.

Vzhledem k jeho majetkovým poměrům si mohl dovolit přispět na bojující vojáky v době první světové války neobvykle vysokou částkou. A také to jako jeden z mála

továrníků udělal. V době krize v období války koupil továrnu v Krahulčí a cihelnu ve Žďáře nad Sázavou. Později tento majetek prodal, protože i na něho dopadla krize a v období let 1914 – 1918 se počet dělníků snížil z 1315 na 792.

Postavil na vlastní náklady silnici z Helenova k nádraží v Jihlavě. V době války přeměnil budovu školy na nemocnici pro raněné vojáky. Továrna byla pod vojenským dozorem, a tak měl možnost zažádat o vojenské dávky, aby dělníci měli dostatek jídla.

Roku 1919 vzniklo romantické neogotické vilové křídlo s rytířským sálem a dalšími pokoji, které bylo připojeno k továrně. Součástí rezidence byl kinosál, obrazárna a knihovna. Budovu zdobila vyobrazení sv. Jiřího bojujícího s drakem a výrazná věž. Už za války zmizely z této vily cennosti.

Továrna nesla, až na krátkou výjimku, název Adolf Löw a syn. Později byl podnik převeden na akciovou společnost. Výroba se však neustále snižovala. Ve třicátých letech továrna začala upadat. Úpadek jeho slávy však pozvolna začal již úmrtím syna zakladatele firmy. Karel Löw zemřel 19. 4. 1930. Během války i po válce byla pro textilní průmysl těžká doba. Až 80 % výroby šlo na sklad. Zboží bylo prodáváno pod cenou. Problémy nastaly se zásobováním, především nebylo dostatek bavlny pro výrobu.

V době války továrnu spravoval a toužil vlastnit Hans von Gülpen. Bylo odstraněno celé české vedení závodu. Po válce byly původní továrny znárodněny. Z domu byly odvezeny veškeré cennosti. Podnik byl znárodněn. V kinosále byl zřízen Dělnický dům, kde se pořádaly plesy.

V roce 1949 byl zřízen v Malém Beranově samostatný podnik Jilana, vlnářské závody. „V roce 1951 byl podnik Jilana zlikvidován a začleněn i s provozem v Malém Beranově do národního podniku Partex, vlnářské závody Nová Včelnice.“ (Löwovi: příběh rodu textilních továrníků, str. 176.)

Závod v Heleníně byl mimo provoz a byl předán pletářským závodům Modeta Jihlava za účelem zřízení školního pletářského závodu.

V areálu byla vybudována pletářská škola podniku Modeta a později zde vznikla odborná pletářská škola s internátem.

„Přerod textilky v Heleníně v proslulou odbornou školu je zvláštním obloukem, který může upomínat na pozitivní vztah majitelů tehdy funkčního podniku ke vzdělání a školství, byť se tenkrát odvíjelo v jiné době a v jiné podobě. Jakoby se duch někdejšího předsedy školní rady a patrona helenovské školy Karla Löwa svým způsobem vrátil.“ (Löwovi: příběh rodu textilních továrníků, str. 177.)

Bez jeho tvůrčího ducha by dnes nebylo současného areálu střední školy a samotné obce Helenín.

1.2.2 Poválečné vzdělávání v Heleníně

V poválečné době, po roce 1945, kdy začal vzkvétat pletářský průmysl zvláště na Vysočině, bylo více než 40 pletáren. Od těch nejmenších až po velké pletářské podniky, které přetrvávají do dnešních dnů. Byl nedostatek odborníků, kteří by měli kvalifikaci. V roce 1945 se v Jihlavě otvírala první třída pro mistry. Byla to dvouletá mistrovská škola. O tuto školu byl velký zájem, proto bylo nutné rozšířit prostory, kde probíhala výuka. Nejvhodnějším místem byla továrna pana Löwa v Jihlavě – Heleníně.

- **Podmínky přijetí na Státní odbornou školu pletářskou**

Žáci, kteří byli přijímáni, museli mít praxi, čím delší praxe, tím větší naděje pro přijetí. Museli být starší 14 let a mít patřičný školní prospěch. K přihlášce museli složit 15,- Kčs zápisného, 50,- Kčs školného, 20,- Kčs na nákup učebnic, 10,- Kčs na materiál, 10,- Kčs příspěvek na dílny a vkladné 25,- Kčs. Dále museli doložit křestní list, domovský list, osvědčení o státní české příslušnosti, vysvědčení o zachovalosti (mladší jednoho roku), výroční vysvědčení, vysvědčení o pletářské praxi. Žáci dělali přijímací zkoušku z češtiny, počtů a kreslení. Jejich výsledky byly ohodnoceny body. (*Státní okresní archiv v Jihlavě, SUPŠ, i. č. 54, karton 1.*)

- **Učební plán**

Československé textilní závody, národní podnik, ústřední ředitelství, Praha 2, Na Poříčí č. 26 vydalo návrh na učební plán pro státní průmyslové školy a školní závody textilní vypracované ve spolupráci se školou ve Varnsdorfu. (*Státní okresní archiv v Jihlavě, SUPŠ, i. č. 63, karton 1.*)

Učební plán pro jednoleté školy mistrovské v roce 1950 – předměty společné všem oborům:

Jazyk český 3 hod.

Společenské nauky 2 hod.

Hygiena práce 2 hod.

Matematika 3 hod.

Podnikové hospodářství 3 hod.

Tělesná výchova 2 hod.

Celkem 17 hodin

Zájmové kroužky 2 hod.

Obor pletářský:

Strojnictví 2 hod.

Technologie pletářství 6/4 hodiny

Vazby, rozbory, vzorkování 3 hod

Zušlechťování pletenin – /2 hod.

Dílenské vyučování 8 hod.

Zkoušení textilní 2/- hod.

(Státní okresní archiv v Jihlavě, SUPŠ, i. č. 63, karton 1.)

Oproti roku 1947 byl počet vyučovacích předmětů zkrácen o předměty Rozbory pletenin, Kreslení návrhů, Kreslení stříhů, Zařízení továren a Organizaci provozu. Celkem se vyučovalo 44 hodin týdně.

- **Studijní obory**

Za čtyři roky od otevření škola změnila název na školu učňovskou a učili se v ní šičky, pletařky a později i mistři.

V té době bylo nedostatek učebního materiálu, proto školy mezi sebou úzce spolupracovaly ohledně učiva odborných předmětů. V roce 1950 si Textilní škola v Heleníně zažádala o učební látku pro odborné předměty v Základní odborné škole pletařské v Aši.

Chátrající prostory bývalé továrny potřebovaly rekonstrukci. Předpokládal se další příliv učňů z celé republiky, proto byl postaven internát. O několik let později, v roce 1951, byla škola dvouletá změněna na jednoletou. *„Jsou zde vyučovány v jedné třídě tři směry: Módní zboží – ploché pletací stroje, dále Prádlo a punčochy – francouzské stávky a Vrchní ošacení – rašlové a osnovní stroje.“ (Almanach k 60.výročí Střední uměleckoprůmyslové školy v Jihlavě – Heleníně, str. 5.)*

Následující rok byla otevřena celá třída Konfekce pletených výrobků.

Dělicím obdobím, které navodilo strategii vzdělávání na této škole, byl rok 1954, kdy byla otevřena čtyřletá průmyslová škola pletařská. Začínají se zde vyučovat dva obory, a to Mechanická technologie textilní a Stroje a zpracování vláknin, kůže a plastových hmot. Ve škole už se rozšířily dílny, vznikla tělocvična, kuchyň s jídelnou čekala rekonstrukce.

„V roce 1957 se zavádí obor Pletařství. O tři roky později se přidává obor Konstrukce a provoz strojů a zařízení, v následujícím školním roce se otevírají nové obory Výroba oděvů a prádla a Strojírenství. Od roku 1964 je možné doplnit si vzdělání ročním studiem při zaměstnání.“ (Almanach k 60.výročí Střední uměleckoprůmyslové školy v Jihlavě– Heleníně, str. 6.)

Takto probíhala výuka až do školního roku 1967/68, kdy se začaly dělit obory na výrobní a technické. Toto rozdělení fungovalo až do roku 1984, kdy došlo ke změnám. Byly otevřeny pouze dva obory Textilní technologie a Oděvnictví.

V letech 1962–1984 proběhly tři významné rekonstrukce. V roce 1962 učitelé, žáci i zaměstnanci pomáhali při velké stavbě, kterou je spojovací chodba mezi budovou

teoretického vyučování a dílnami. Kinosál dostal novou podlahu, protože původní podlaha byla poničena letitým používáním a také povodněmi v roce 1978. Posléze proběhla modernizace koupelen v domově mládeže, a to ke konci tohoto období – v roce 1984.

- **Maturitní zkoušky v šedesátých letech**

U ústní maturitní zkoušky museli být zástupci podniku, kde byl žák na praxi. Z praxe musel napsat diplomní práci, kterou obhajoval právě před zástupci podniků.

1.2.3 Střední průmyslová škola v Heleníně po roce 1989

- **Vývoj přijímacích zkoušek**

Přijímací zkoušky během let měnily svůj charakter, a to podle zájmu přijímaných žáků a s tím související kapacity školy. Těsně po revoluci škola přijala 109 žáků do dvou oborů. Tedy do oboru Pletařství a Oděvnictví. V následujícím roce nastala změna v přijímacích zkouškách, kdy uchazeč mohl dělat zkoušky na dvě školy a posléze si jednu z nich vybral. Z tohoto systému převládla nespokojenost, tehdy takové přijímací řízení bylo nevyhovující a přineslo velkou kritiku, jak u veřejnosti, tak u zaměstnanců škol. V současné době se používá, myslím, bez problémů.

Školní rok 1991/92 přinesl pokles žáků. Na doporučení Školského úřadu v Jihlavě bylo přijato celkem 56 žáků, přestože se hlásilo celkem 148 žáků. Od té doby se nikdy počet žáků studujících tyto obory nezvýšil. Spíše se snižoval.

Většina středních i učňovských škol začala přijímat žáky bez přijímacích zkoušek, nebo to byla jen formální záležitost. Zde se však konaly zkoušky do všech tří otevřených oborů.

Jaro roku 1995 přineslo další změnu v přijímacích zkouškách. Změna spočívala v tom, že všichni žáci, kteří se hlásili na SPŠ, procházeli přijímacím řízením, mimo jiné, také z matematiky. Zájemci o obor Oděvnictví a modelování museli složit také praktickou zkoušku. Management pro textil a oděvnictví měl jako součást přijímacího řízení test z ekonomického přehledu.

Další zásadní změna, která ovlivnila počet přijímaných žáků, byl počet let povinné školní docházky. V roce 1996 bylo povinné školní vzdělání ukončeno devátou třídou,

v minulých letech i osmou třídou, což mělo dopad na počet přijímaných žáků. Chyběli žáci jednoho ročníku ZŠ. Byla otevřena pouze jedna dělená třída. Byli spojeni žáci Textilní výroby a Oděvnictví.

V několika dalších letech se ve škole projevil nedostatek žáků, a proto přijímací zkoušky dělali v roce 1997 jen zájemci o studium oboru Návrhářství a modelářství oděvů. U ostatních oborů se nevyžadovaly zkoušky a žáci byli přijímáni na základě výsledků v ZŠ. V listopadu a prosinci roku 1998 se konal, do té doby netradičním způsobem, nábor nových žáků. Učitelé navštívili v rámci vzdělávacích festivalů Jihlavu, Žďár nad Sázavou, Třebíč, Havlíčkův Brod a Velké Meziříčí. Presentace školy na vzdělávacím festivalu byla úspěšná. Bylo možné začít otevírat další obory.

V současné době se škola prezentuje DOD, a to i v City parku v Jihlavě a na Burze škol.

Postupně se škola začala orientovat uměleckým směrem, a proto žáci mimo tradiční přijímací řízení musejí úspěšně vykonat talentové zkoušky. Škola pravidelně vyhlašuje výtvarnou soutěž pro žáky osmých a devátých tříd. To má dvě výhody – upozorní na sebe a zjistí talent dětí.

- **Obory helenínské školy v letech 1989 – 2002**

Helenínská škola prošla vývojem od pletářských oborů rozdělených na oděvní a technickou část až po obory umělecké. Několik roků se vyučovaly jen obory Textilní technologie a Oděvnictví. Školní rok 1992/93 přinesl úspěch. Jak už bylo uvedeno, Školský úřad v Jihlavě striktně omezil počet žáků a škola si mohla vybrat – buď postupovat stejně jako doposud, což by určitě vedlo k jejímu zániku, tak jako u ostatních textilních a oděvních škol, nebo přijít s něčím novým. Podařilo se otevřít další učební obor, a to Modelování pletenin. Bylo přijato 30 žákyň. O dva roky později (v roce 1994/95) již škola otevírala čtyři obory. Byly zde obory Oděvnictví, Modelování pletenin, Textilní výroba a podnikatelství, Management pro textil a odívání. A za další dva roky se otevřel obor Presentace výrobků. Žádný z těchto oborů neměl konkurenci v celém kraji. Velkým lákadlem pro talentované dívky se zájmem o módu se stal obor Modelářství a návrhářství oděvů (rok 2002).

- **Maturity**

Po roce 1989 se přestaly vykonávat maturitní zkoušky z ruského jazyka. V roce 1992 ukončili studium studenti z posledního ročníku dálkového studia.

1.2.4 Presentace školy na veřejnosti

Odliv žáků z textilních a oděvních škol postihl školu Jihlava – Helenín v roce 1992. Přesto se ale tvorba žáků dostala do povědomí veřejnosti díky redaktorce z časopisu Žena a móda, která věnovala následující dvě čísla modelům žáků z jejich zimní kolekce. To byl úspěch, ale pro školu bylo snad ještě důležitější, že byla sama aktérem své prezentace.

- **Soutěže**

Ředitel školy Ing. Vítek nečekal na to, až o školu někdo opět projeví zájem, ale sám vyhlásil soutěž „Módní tvůrce školy“.

- **Přehlídky**

Škola si začala vychovávat svoje vlastní manekýnky a manekýny. Pod vedením paní učitelek Drahoslavy Dolejší a Jany Dolejší se začali manekýni školy zúčastňovat módních přehlídek.

Poprvé reprezentovali školu v Horáckém divadle v Jihlavě s modely Boutique Garderobe. Vzhledem k tomu, že škola úzce spolupracovala s podnikem Alfatex, připravovala odborníky pro tento provoz. 15. 11. 1995 podnik Alfatex reprezentovaly 4 žákyně v televizním pořadu Magazín pro ženy.

Další televizní pořad Snídaně s Novou prezentoval dvě kolekce školních modelů. Pozván byl i ředitel školy ke krátkému rozhovoru před kamerou. Nebylo to poslední vystoupení před kamerou, následovala reportáž pro pořad Prak.

Škola iniciovala výstavu módních návrhů žáků ZŠ a jejich módní přehlídku v prostorách SPŠ.

Od roku 1996 následovala takřka jedna módní přehlídka za druhou. Všechny měly velký ohlas a mnohé z nich byly vyprodány do posledního místa. Jedna z nejvýznamnějších byla v budově plaveckého bazénu v Jihlavě pod názvem „Hele móda show 96“. Zapojeno bylo Rádio Vysočina. Ve vysílání reportér pokládal soutěžní otázky ohledně textilní problematiky. Výherci získali zdarma vstupenky na přehlídku. Vstupenky, které se

prodávaly v jihlavských obchodech, byly prodány do posledního kusu. Celá přehlídka sklídila mimořádný úspěch. Kromě školní kolekce žáků se předváděly šperky, kožené bundy, pletená móda, prádlo, plavky, bižuterie, zlaté šperky, letní móda, společenské šaty i svatební šaty. Přehlídka se onoho večera konala 2x.

Zpestřením pro milovníky divadelních představení Horáckého divadla v Jihlavě se staly módní přehlídky jak pro Alfatex, tak pro Modetu. Horácké divadlo v Jihlavě má stále svoji důležitou úlohu. V červnu roku 2004 se konala v Horáckém divadle celostátní přehlídka textilních škol.

Žáci školy žili módními přehlídkami, které začínaly nastiňovat směr školy. Prezentace práce žáků na Dnech otevřených dveří byla nedílnou součástí této náborové činnosti.

Sérii dalších módních přehlídek otevřel opět jihlavský bazén s přehlídkou stejného názvu jako před dvěma lety a jako v roce následujícím – „Hele móda show 98“. Na této přehlídce, stejně jako na ostatních přehlídkách, žáci prezentovali svoje výrobky a výrobky sponzorů. Další přehlídky byly na maturitních i podnikatelských plesech a přinesly další zakázky v podobě přehlídky v Muzeu Vysočiny u příležitosti výstavy „Plesy kdysi“.

Po ní následovala přehlídka společenských šatů pro firmu Habitus, přehlídka v Blučině u Brna, v Tančárně v Třešti a ukázka svatebních šatů na Majálesu v Jihlavě a přehlídka v Liberci.

Fotky manekýnů z módních přehlídek byly uveřejněny v časopisu Květy v číslech 11 a 12 roku 1992.(Kronika SUPŠ v Heleníně 1989 – 1999)

1.3 Střední odborné učiliště a Učiliště v Polné

1.3.1 Město Polná

„Město Polná bylo založeno v první polovině 13. století. Nejstarší historická zpráva je z roku 1242, kdy ještě mělo charakter trhové osady s kostelem. Do Bílé hory byla v držení významných českých rodů a za Viktorina z Kunštátu dostala roku 1479 své nejvýznamnější privilegium, kterým získala stejné výsady jako Jihlava. Ještě v roce 1846 byla Polná se svými 5500 obyvateli třetím největším městem Vysočiny po Jihlavě a Třebíči. V současné době má

Polná 5150 obyvatel“. (3. *Almanach Středního odborného učiliště...,* str. 30.)

1.3.2 Historie odborného školství v Polné

První zmínka o potřebě odborného školství v Polné je z roku 1920, kdy vznikla potřeba zřídit Zimní hospodářskou školu, na kterou navazovaly Lidové hospodářské školy, které se později změnilly na Odborné školy hospodářské s tím, že se o náklady podělí místní korporace, ministerstvo zemědělství a zemská správní komise, každý jednou třetinou. Továrna na obuv firmy Matoušek – Haneška se zdála nejvhodnější a byla na prodej. Budova byla koupena od pana Goldschmita 2. 2. 1922 za 225 000,- Kč. Nachází se v dnešní ulici Palackého č. 240. Prvním ředitelem školy byl Ing. Filip Šilhánek.

V roce 1954 se začalo budovat Střední odborné učiliště v Polné. Prvním záměrem bylo vybudovat hodinářskou školu, ale školu naplnily i jiné obory a mezi nimi byly i švadleny.

Později, v roce 1961, se začalo rozšiřovat Zemědělské odborné učiliště v Jihlavě a celé Zemědělské odborné učiliště z Polné bylo převedeno do Jihlavy.

V Polné byla v roce 1967 otevřena Dívčí odborná škola, která poskytovala dívkám po dvouletém studiu odborné vzdělání, což jim umožnilo uplatnění v různých profesích. Mohly pracovat ve službách místního hospodářství, oděvnictví, dětských zařízeních, stravovnách, skladech pro pomocné práce hospodářsko – administrativní apod. (3. *Almanach Středního odborného učiliště...)*

Takto zavedený systém fungoval do roku 1974, kdy byla škola zrušena. Poté bylo zřízeno Odborné učiliště s obory švadlena, tkadlena, kožešník, seřizovač a mechanik pletacích a šicích strojů, truhlář pro stavební výrobu, brusič a foukač skla. Švadleny přišly do nového učiliště ze Středního odborného učiliště v Jihlavě, kde se učily pro n. p. Pleas jedenáct let. Na počátku existence této školy bylo možné studovat i obor hodinář. Tímto oborem za celou dobu jeho existence prošlo 1109 hodinářů. Později na tomto učilišti zůstaly pouze dva obory, a to švadlena a truhlář.

V roce 1979 bylo učiliště začleněno do podniku Správa středních odborných učilišť Českého svazu výrobních družstev se správou v Liberci. Polenské učiliště bylo jako jedno

z prvních pod tento Svaz převedeno. Přejít na novou koncepci a úbytek hodinářů, z důvodu digitalizace, způsobil, že byl na učiliště v roce 1980 převeden z Prostějova obor fotograf. V téže roce byl na učiliště převeden i obor kožešník, který zde byl do roku 1985. Ve školním roce 1983/84 se rozšířilo učiliště o obory truhlář a švadlena. Učiliště byla sloučena na popud ČSVD. Švadleny se připravovaly pro podnik Pleas Havlíčkův Brod. Praxi vykonávaly ale v Pleasu v Polné. (3. *Almanach Středního odborného učiliště...*)

Škola měla dvě budovy – jednu na Kateřinově a druhou v ulici Palackého. Učební obor švadlena, obor 31– 85– 201, se zaměřením pro oděvní konfekci a prádlo, byl 3letý. Vyučoval se v Palackého ulici č. 204. Do škol se začala zavádět počítačová technika. V Polné ale pro počítačovou učebnu nebyly prostory. Švadleny musely přenechat jednu učebnu pro instalaci počítačů a využít alternativního plánu.

Ve školním roce 1989/90 se v Polné učilo nejvíce švadlen za celé období, kdy v Polné obor švadleny existoval. Pro Pleas v Havlíčkově Brodě se učilo ve všech třech ročnících celkem 113 žákyň a pro Pleas v Lukách nad Jihlavou 30 žákyň. (3. *Almanach Středního odborného učiliště...*)

Ve škole fungovaly metodické komise, což bylo jednak v té době zvykem, a jednak to v této škole bylo nutností, vzhledem ke spojení obou učilišť. Komise měly za úkol co nejlépe provázat teorii s praxí, koordinovat učivo a seznamovat se s novými trendy v oboru. S tím úzce souvisela i modernizace Pleasu, kdy žáci na praxi mohli využívat nejnovější techniky. Ale jak to mnohdy bývalo, teoretické vyučování se těmto změnám nedokázalo tak rychle přizpůsobit.

- **Odborný výcvik**

Švadleny se ve svém oboru připravovaly výhradně pro podnik Pleas. Ten po nich požadoval jediné - stereotypní práci, a to jak v době, kdy se učily a měly praxi na závodě, tak po vyučení. Jejich znalosti tedy přesahovaly to, co po nich praxe požadovala. V roce 1989 se učební doba zkrátila na dva roky. Po úspěšném složení závěrečné učňovské zkoušky byl novým absolventkám při příchodu na pracoviště v jednom ze závodů přidělen instruktor, který dohlížel na kvalitu jejich práce a plnění norem na 105 – 110 %, předával jim zkušenosti a pomáhal jim získávat potřebné pracovní návyky v sériové výrobě. Během doby své praxe

měli žáci nárok na finanční odměnu, dle svého výkonu. V prvním ročníku pobírali odměnu dle školních výsledků.

- **Pletařské závody v Polné**

V roce 1948 začala v Polné výroba v Pletařském závodě Karla Havlíčka Borovského. V roce 1950 byl závod začleněn do n. p. Pleas Havlíčkův Brod a zaměstnával 210 zaměstnanců. Od roku 1995 byl začleněn do podniku Pleas Schiesser Group. ([Http://www.mesto-polna.cz/pletarna/d-328379](http://www.mesto-polna.cz/pletarna/d-328379) [online]. [cit. 2018 - 03 - 21].)

1.3.3 Prezence školy

Aktivita, která se týkala účasti na soutěžích pořádaných pro textilní a oděvní školy nebo učiliště, byla brzděna ze strany podniku, pro který se učni připravovali. S těmi se totiž počítalo při plnění norem ve výrobě.

- **Soutěže a výstavy**

Přesto se jim ale každoročně podařilo účastnit se soutěže „Mladý módní tvůrce“. Období přípravy učňů pro Pleas na SOU textilním a služeb v Jihlavě bylo radostnější. Účastnili se přehlídek, které pořádal n. p. Modeta Jihlava, výstav učňovských prací a všech podobných dostupných činností.

- **Ukončení činnosti učiliště**

1. 7. 1997 bylo Střední odborné učiliště a Učiliště, Žejdlichovická 681, Polná vyřazeno ze sítě.

1.4 SPŠ a SOU Pelhřimov

1.4.1 Historie Pelhřimova

Ve 12. století se v údolí říčky Bělé začala rozrůstat malá, neopevňovaná osada. V bojích mezi Přemyslovci a Vítkovci v ní nebylo bezpečno, a tak po rozhodnutí biskupa Tobiáše z Bechyně bylo město opevněno, a protože v ní našli domov převážně němečtí osadníci, dostalo i německý název Pilgrems.

V roce 1596, po dlouhých sporech s Karlem z Říčan, se z původní osady stalo město městem královským. Rozšířil se průmysl i kultura. Pelhřimov byl několikrát zničen, jednak požárem a jednak třicetiletou válkou. V šedesátých letech 19. století se začal rozrůstat průmysl. Začaly vznikat kartáčovny, cihlářství, pletárny, přádelny i dřevařský průmysl. Ve třicátých letech minulého století byl Pelhřimov centrem celého okresu. Rozvíjelo se obecné i odborné školství. Bylo zde reálné gymnázium, chlapecká a dívčí obecná i měšťanská škola, zimní hospodářská škola, živnostenská škola a škola pro ženská povolání. (*Škola a rodina*)

- **Odborná škola pro ženská povolání**

„Již 19. července 1907 podávají reprezentantky dámského spolku „Libuše“ paní Marie Dobiášová a paní Anna Šebestová na městskou radu a obecní zastupitelstvo města snažnou žádost za zřízení pokračovacího kurzu pro dívky ze školy vystouplé“. (*Škola a rodina*, str. 66.)

Až o 12 let později může spolek „Libuše“, Osvětový sbor a Agrární sdružení dorostu uspořádat kuchařský kurz, posléze kurz zavařování a výroba jednoduchých pokrmů. Tyto kurzy byly prvopočátkem vzniku Všeobecně vzdělávací pokračovací školy pro dívky, která byla založena roku 1919. V roce 1920/21 byla změněna na dívčí dvouletou odbornou školu rodinnou. Právo veřejnosti bylo uděleno v roce 1921. Přihlásilo se do ní 44 žákyň a vyučovalo zde 12 většinou externích učitelů z reálného gymnázia. Škola byla umístěna

v prostorách dívčí měšťanské školy, kde měla dostatečné prostory pro vaření, stolničení a pro prádelnu. Při škole byly kurzy šití prádla a šatů, vaření a stolničení. Učební osnovy školy byly zaměřeny na morálku, rodinný život a přípravu na povolání. Většinou to bylo povolání pomocnice v domácnosti. (*Škola a rodina*)

Škola byla ale také dobrou průpravou pro studium na ústavech pro industriální učitelky, učitelky v mateřských školách nebo administrativní pracovnice v sociálních ústavech. Důležité je, že tyto studentky si mohly po dokončení tříleté školy založit oděvní živnost.

Město Pelhřimov bylo nesmírně hrdé na tuto školu. V místním týdeníku o ní v roce 1929 napsali: „*Kdo v život ji zde vyvolali – těm budiž paměť nehynoucí*“. (*Škola a rodina, str. 67.*)

Na počátku národního obrození naplňovala činnost školy, ve spolupráci s muzeem, tvorba horáckého kroje.

1.4.2 Období po druhé světové válce

Počátkem školního roku 1946/47 byly reorganizovány základní odborné školy, které vznikly ze škol pokračovacích. V kronice města Pelhřimova se uvádí, že se otevíraly, mimo jiné, všechny tři ročníky dámských krejčovských. Otevřené učební obory měly teoretické vyučování v jedné budově, ale na praxi se žáci rozjížděli do různých míst okresu. Výuka byla střídavá.

- **Zápis do učebního oboru**

Zápis do oděvních živností pro některá města dnešního kraje Vysočiny probíhal v Pardubicích, žáci vykonávali přijímací zkoušku do všech ročníků. Při zápise předkládali poslední vysvědčení a zaplatili 115,- Kčs, pokud se ke zkoušce nedostavili, zaplatili pokutu ve výši 50,- korun. (*Státní okresní archiv v Pelhřimově, ONVPE, i. č. 882, karton 1532.*)

- **Závěrečné zkoušky**

Závěrečné zkoušky se skládaly z praktické zkoušky na provoze, kde žáci vykonávali praxi. Písemnou a ústní část vykonávali za účasti členů ONV a zástupců podniků. Podniky měly velký vliv na dění ve škole a zástupci podniků se účastnili veškerých aktivit pedagogického sboru. Žáci totiž byli jejich budoucí zaměstnanci, mnohdy po celý svůj profesní život. (Státní okresní archiv v Pelhřimově, ONVPE, i. č. 74, karton 1532.)

1.4.3 Budování socialistického školství

V době války byla spousta škol zavřena. Po válce nastává doba, kdy školství prožívalo další ze svých těžkých období. Veškerá školní výchova od roku 1949 směřovala k tomu, aby ze žáků byli vychováni uvědomělí občané lidově demokratického státu a stoupenci socialismu. Vyučovalo se podle nových knih a nových osnov v duchu vědeckého socialismu.

V roce 1950 byla založena Rodinná škola, která byla posměšně nazývána „knedlíková universita“. Později byla tato škola přejmenována na Odbornou školu pro ženská povolání a následně byla jako nevyhovující zrušena a stala se z ní škola sociálně zdravotní.

Následující rok proběhla změna v přístupu k učebním plánům. Učební plán na celý rok, ale i plán týdenní, byly vyvěšeny na nástěnce ve třídě.

„Nový školský zákon v roce 1953 dokončil reorganizaci našeho školství zavedením školské soustavy podle sovětského vzoru, který umožňuje zavést všeobecné středoškolské vzdělání“. (Státní okresní archiv v Pelhřimově, ONVPE, i. č. 453, karton 1463.)

15. září 1958 vznikla Učňovská škola, kde bylo 289 učňů ze tří okresů. Samozřejmě byly problémy s vybavením učeben a s jejich umístěním. Vyučovalo se na čtyřech místech v budově Spojených kartáčoven, v hotelu Záložna, v učňovském středisku Agrostroje a v budově osmileté školy.

Během školního roku proběhla velká změna v celém školství. Učební doba na středních školách byla zkrácena a vznikly jedenáctileté školy. V organizaci školní docházky

v poválečných letech probíhal vývoj, který s sebou přinášel změny, ne všechny ale byly trvalé a osvědčily se.

V rozmezí let 1959 – 1961 proběhlo prodloužení školní docházky na devět let. I když tato změna probíhala pozvolna, přesto přinesla problémy týkající se nedostatku žáků na středních školách.

Další školní rok přináší další změnu. Škola se opět rozdělila na osmiletou a jedenáctiletou.

Ve školním roce 1961/62 si žáci mohli vybrat z 11 profesí. Ve dvouletém učebním oboru Pletař se učilo v prvním ročníku jedenáct a v druhém patnáct žáků.

([Http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_1945 – 1961/index.html](http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_1945-1961/index.html) [online]. [cit. 2018 – 03 – 21].)

- **Vývoj školy v 80. letech**

Ve školním roce 1980/81 byla učňovská škola přejmenovaná na Střední odborné učiliště.

Až do osmdesátých let byly švadleny v pozadí. Jejich počet se odvíjel od prosperity Modety Jihlava, pro kterou se učily.

V roce 1984 je otevřen tříletý učební obor švadlena. V tomto oboru se připravovalo 102 dívek pro Modetu v Pelhřimově a 42 dívek se učilo v tříletém učebním oboru pletařka. Pro Tylex, jeden z nejvýznamnějších výrobců krajek v Kamenici nad Lipou, se učilo 30 žáků v učebním oboru strojní vyšíváčka. (*Almanach k 50. výročí založení SPŠS Pelhřimov...*)

- **Závěrečné zkoušky a maturity**

V roce 1992 se zde vyučoval obor krejčí se zaměřením na dámské oděvy. Po získání výučního listu měli zdatnější žáci možnost studovat na nástavbovém studiu oboru Oděvnictví a složit maturitní zkoušku.

- **Organizační změny**

Teoretické vyučování probíhalo na Středním odborném učilišti strojírenském v ulici Friedova 1449 v Pelhřimově.

Zřizovatelem Středního odborného učiliště strojírenského bylo ministerstvo průmyslu ČR.

Od 1. září 1990 je učiliště samostatným právním subjektem. Mezi 12 učebních oborů patří i obory textilní. SOU je spravováno školským úřadem nebo organizacemi.

Od června 2004 bylo sloučeno SOU a Střední průmyslová škola strojní.

K **1. lednu 2013** došlo rozhodnutím Krajského úřadu Vysočina ke sloučení dvou samostatných škol – **SPŠ a SOU v Pelhřimově byly spojeny se Střední školou v Kamenici nad Lipou.** (*Almanach k 50. výročí založení SPŠS Pelhřimov...*)

- **Modeta – Variatex – Alfatex**

Z n. p. Modeta Jihlava se stává 1. 6. 1990 firma Variatex. Pro tuto firmu se připravuje 127 žáků – švadlen a pletářů.

Z podniku Modeta se stávají dva závody. Název Modeta si ponechává podnik v Jihlavě a Variatex mění název na Alfatex.

Alfatex s. r. o., továrna na pletené zboží, v roce 1992 oslavovala 100 let pletářství v Pelhřimově. Pletářskou firmu založil v roce 1892 Jan Kouřimský. Byl to 25letý obchodník z Nového Rychnova. Začínal s jedním pletacím strojem. V roce 1910 již zaměstnával 600 lidí, postavil moderní přádelnu a založil několik filiálek. Po roce 1948 přešla jeho továrna pod národní podnik Modeta, který později patřil pod Modetu v Jihlavě.

Alfatex ve spolupráci s italským návrhářem Gillianem Marelím se snažil o módní a kvalitní výrobky a pořádal i módní přehlídky. Přesto se tato firma začala potýkat s nedostatkem kvalifikovaných pracovníků a nezájmem o obor švadlena. Firma začala zaměstnávat zahraniční dělníky z Vietnamu a Ukrajiny. Časem zanikla filiálka v Horní Cerekvi. Od roku 2001 prodej výrobků směřoval výhradně na zahraniční trh. Velká konkurence v textilním průmyslu, stoupající měnový kurz a neschopnost konkurovat cenově asijskému zboží dovedla podnik k zániku. V roce 1999 propustila všechny zaměstnance.

1.4.4 Prezentace školy v minulém století

V šedesátých letech byly vyhlašovány **soutěže** pro střední školy výhradně kulturní komisí ONV.

Soutěž Lidové tvořivosti měla několik ročníků. Školy v této oblasti neměly možnost soutěže iniciovat. (*Státní okresní archiv v Pelhřimově, ONVPE, i. č. 84, karton 1532.*)

Po revoluci škola i podnik, pro které se žáci učili, začaly organizovat soutěže a módní přehlídky.

Podnik Modeta Jihlava v roce 1991 uspořádal pro učně soutěž. Žákyně z Pelhřimova obsadila 3. místo. SOU textilní ve Varnsdorfu uspořádalo celostátní soutěž pro žáky 2. ročníků. Pelhřimov byl úspěšný, obsadil 6. místo. Každoročně, jako všechna textilní učiliště, se účastnili MMT. Zakázková výroba zanikla kvůli nedostatku učňů a veřejnosti okouzlené dovozovými, levnými oděvy.

1.4.5 Školy z různých pohledů

Mám-li srovnat školy dle lokality, kde se nacházejí, tak je jisté, že škola v krajském městě má nejvýhodnější pozici z hlediska dopravní dosažitelnosti. S lokalitou školy souvisí i počet žáků. V nejsilnějších letech se učilo v Třešti 479 žáků, v Pelhřimově 174, v Polné 144 žákyň. SPŠ v Heleníně naplnila kapacitu školy se 109 žáky. V Třešti a Polné počet žáků klesl až k samému zániku. I škole v Pelhřimově se nepodařilo naplnit učební obor Krejčí již několik let. Otvírají jen maturitní obor Oděvní technik.

Dalším ukazatelem, kterého je nutné si všimnout, je prezentace školy na veřejnosti.

V této oblasti škola v Třešti v té době neměla konkurenci. Její práce na zakázce ji učinila známou a oblíbenou v širokém okolí. Je nutné ale vzít v úvahu, že tato obliba byla opravdu jen lokální. Škola v Heleníně se prezentovala na celostátní úrovni (pomocí multimediálních prostředků). A to jistě mělo větší váhu jak u rodičů, tak u budoucích žáků. Taky zde hraje důležitou roli aktivita vyhlášení soutěže od tehdejšího ředitele školy. To ukazuje na zájem vedení školy v zachování textilního oboru. Škola v Polné využívala jen nabízených příležitostí, pokud to podnik Pleas Havlíčkův Brod dovolil. Škola v Pelhřimově se držela zajetých tradic a také neprojevila žádnou iniciativu.

Další skutečnost, kterou můžeme srovnávat, je náročnost přijímacího řízení. Vyjma Helenína nebylo zapotřebí přijímacích zkoušek. Na ostatních uvedených školách probíhalo od 90. let jen formální přijímací řízení. Z toho logicky vyplývá, že ve škole v Heleníně studovali žáci s lepším prospěchem než na ostatních školách, a tím získala škola určitou prestiž.

2 Současnost oděvních oborů na Vysočině

2.1 Střední uměleckoprůmyslová škola v Jihlavě – Heleníně

V roce 2006 se název školy změnil na **Střední uměleckoprůmyslovou školu** a následně se škola stala také detašovaným pracovištěm Technické university v Liberci. Pro studenty školy byla významná možnost pokračovat přímo ve škole dalším studiem. V říjnu nastoupili první vysokoškoláci do Helenína, aby zde studovali a získali titul bakaláře.

- V tom roce byly na SUPŠ otevřeny další obory:
- Užitá malba
- Propagační výtvarnictví – výstavnictví
- Design oděvu a módních doplňků
- Design interiéru a bytových doplňků
- Management a podnikání v umění a reklamě

Design oděvu je předmět, který se vyvinul z oboru Modelářství a návrhářství oděvů. A je to v současnosti jediný obor, který zůstal věrný původním plánům školy. Jeho cílem je naučit žáky navrhnout i realizovat oděv i oděvní doplňky. Studenti zde mohou uplatnit kreativní přístup a sledování módních trendů.

V těchto letech se zde mohou realizovat studenti se zájmem o ekonomické i umělecké obory: Finanční poradenství a bankovníctví, Management a podnikání v umění a reklamě, Design interiérů a bytových doplňků, Design oděvu, Design a vizuální komunikace, Malba a ilustrace, Reklamní tvorba.

2.1.1 Prezentace školy

- **Módní přehlídky a výstavy**

Velmi úspěšné a oblíbené u žáků i veřejnosti jsou přehlídky na zámku v Telči, které se každoročně opakují. Telč, město s půvabným náměstím, přirostla studentům k srdci, zahajují zde svoje prázdniny módní přehlídkou. Přehlídky nejsou však nikdy stejné, mají různá témata a jsou zvány i další textilní a oděvní školy. Společná módní přehlídka se školou v Gross Siegharts nesla název „Geometrie“. Účastní se jich známé osobnosti ve světě módy – návrhářka Beata Rajská, Jana Berg, Soňa Hlaváčová, Jaroslava Sedláčková a se šperky Vladimír Hejlar.

V rámci módní show bývají vydraženy práce studentů i pedagogů. Bodypainting na těchto přehlídkách dokáže přitáhnout spoustu mladých lidí.

Přehlídek se uskutečňuje opravdu hodně a žáci školy mají stále co ukazovat.

Škola má zájem o svoji prezentaci po celé republice. Podobná módní přehlídka jako v budově plaveckého bazénu v Jihlavě byla v Českých Budějovicích pod názvem Pařížské jaro a přinesla škole první místo za model s názvem Rosnička na Seině.

Ústí nad Orlicí hostilo SOŠ oděvní a textilní na Celostátní přehlídce módní tvorby. V Kladně vystavovali žáci své maturitní práce. Přehlídka na zámku v Polné pobavila účastníky svou nápaditostí. Žáci předváděli pletené modely. Tisk tuto přehlídku nazval „Krasavice na zámku“.

Další akcí byla přehlídka Kabo a Styl a s ní prezentace na molu s unikátními modely, které po zásluze získaly první místa. Následovala přehlídka, na které žáci společně realizovali projekt „Sedm ctností“. Uskutečnila se na zámku Kuks. Město Jihlava si je vědomo kvalit textilní školy a spolu s Krajským úřadem umožňují její prezentaci. Žáci mohou vystavovat a předvádět svoje modely v Kongresovém centru Krajského úřadu v Jihlavě.

Hotel Gustava Mahlera v Jihlavě je dalším oblíbeným místem, kde zdomácněly výstavy a přehlídky žáků.

Změny ve škole se zaměřením na umělecké obory neušly veřejnosti, proto byla uspořádána prezentace, kde škola poukazovala na to, že textilní obor stále zaujímá svoje důležité místo. Modely z přehlídek se posléze obvykle vystavují v Horáckém divadle, spolu s maturitními pracemi žáků.

O prázdninách v roce 2017 probíhala výstava dobových modelů v knihovně města Jihlavy.

V této době přibýly k výstavám žáků textilního oboru i vernisáže ostatních uměleckých oborů.

Následovala účast na „Fashion víkendu“ ve Dvoře Králové a „Prostějovské jehle“ v Prostějově.

- Prezentace děl po celém kraji dokazuje vernisáž a módní přehlídka v Muzeu MUDr. Aleše Hrdličky v Humpolci. Škola prezentuje díla všech studentů školy, nejen krejčovské modely, ale všechny umělecké práce.
- **Soutěže**

Vedle přehlídek se žáci účastní i soutěží, kde získávají první místa. Uvádím jen několik z nich. Hodně zaměstnala žáky soutěž, která nesla název „Oděvy z netkaných materiálů“.

Fashion point vyhlásil soutěž „Mladý módní tvůrce“. Škola se této soutěže zúčastnila a obsadila třetí místo.

Zajímavá byla soutěž vyhlášená Svazem výrobců vlnitých lepenek. SPŠ byla jako jediná v kraji vyzvána, aby se této soutěže zúčastnila. Šlo především o to ukázat, že vyrábět lze i z ekologických materiálů. Žáci školy měsíc vyráběli model. Bylo to velice obtížné, protože se jednalo o oděv, který se musel předvést na molu, a lepenka je tvrdý a nepoddajný materiál. Modely z vlnité lepenky byly vystaveny na veletrhu módy STYL.

„Model úlet“ se konal v Havířově v roce 2005, příprava však probíhala v roce 2004. Žáci si tuto soutěž opravdu užívali, jejich fantazie se mohla uplatnit naplno a bez zábran. Dva modely z této série postoupily do semifinále. Konkrétně to byl model z krabic od mléka.

Po této soutěži následovala výzva školy s názvem „Pánové, na molo“. Byla to soutěž pro žáky školy.

- **Aktivity pro veřejnost**

Originální upozornění na to, že škola žije a tvoří, byla prezentace na jihlavském náměstí při oslavách příchodu jara „Žlutá je žlutá“.

A vzápětí škola uspořádala „Den květinových dětí“. Všichni, kteří se této akce zúčastnili, mohli vstoupit v modelu z 60. let. Celá akce byla inspirována „dobovou módou, hudbou a designem“.

Žáci školy se dostali do povědomí široké veřejnosti. Obrátila se na ně třeba i jihlavská ZOO, která chtěla prezentovat nový pavilon. Žáci zde měli svoje stanoviště, kde malovali na obličej.

Vyznamenáním pro žáky bylo to, že česká mis je požádala o spolupráci na svých šatech.

Nesmírně důležitou roli v prezentování školy představuje zájem žáků o všechny akce.

Sami žáci přicházejí s nápady, jak pobavit a zaujmout veřejnost. Uspořádali akci Pohádkové kinderparty, kdy každý návštěvník, který přišel v kostýmu, měl vstup zdarma.

V Jihlavě Na kopečku je divadlo, kde hrají amatérské divadelní spolky. Jedním z nich je spolek NaKop Tyjátr, který potřeboval kostýmy pro pohádku O Smolíčkovi. Studenti školy se této práci ujali.

- **Charitativní činnost**

Osobně si velice cením charitativní práce pro veřejnost i pro jednotlivce, a proto opět uvádím několik příkladů.

Vánoční období je pro tuto činnost jako stvořené. A škola ji také dokáže náležitě využít.

Vánoční kurzy osloví zpravidla širokou veřejnost různých věkových kategorií. Žáci učí, jak jednoduše a levně vyrobit dárky pro své nejbližší. Vyrábějí ruční papír, malují na sklo, batikují, vyrábějí plstěné šperky.

Charitativní spolek Růže pořádal v Jihlavě Květinový den s pomocí žáků školy. Výtěžek akce byl věnován na výzkum léků proti rakovině. Následovalo pozvání široké veřejnosti do areálu školy v rámci programu EU SOKRATES, což je 3letý projekt pro rozvoj školy s cílem prohloubení tolerance a míry vnímání lidí na okraji společnosti, který razil heslo „Umění snímá rozdíly a boří bariéry“.

Nechyběla ani humanitární akce, kterou byla sbírka ve prospěch pobytového zařízení v Zastávce u Brna.

Tyto akce se opakují pravidelně. Další z nich byla módní přehlídka, kdy se výtěžek z akce věnoval ZŠ speciální v Jihlavě. Následně se vybralo 35 000,- korun na léčbu Filipa Němce.

Soutěž „Hit móda“ pomohla postiženým. Spolupracovali na ní i žáci Základní školy v Jihlavě. Během módní přehlídky proběhla aukce děl malých umělců. Výdělek studenti nabídli na rehabilitační a kompenzační pomůcky. (Kronika SUPŠ 2002–2010)

2.1.2 Výňatek z ŠVP

Design oděvu a módních doplňků

Kód a název oboru vzdělání: 82- 41- M/07

Dosažený stupeň vzdělání: Střední vzdělání s maturitní zkouškou

Délka a forma vzdělání: Čtyřleté denní

Způsob ukončení vzdělání: Maturitní zkouška

Platnost: 1. září 2016 počínaje prvním ročníkem

- **Přijímací řízení**

V rámci přijímacího řízení bude hodnocena talentová zkouška, domácí práce a studijní výsledky ze ZŠ.

K přihlášce je nutno doložit potvrzení od lékaře o zdravotní způsobilosti.

Pro školní rok 2018/19 bylo přijato 17 žáků.

([Http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu](http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu) [online]. [cit. 2018-03-21].)

Učební plán odborných předmětů

Tabulka č. 5

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Celkem
Dějiny výtvarné kultury	2	3	3	3	11
Výtvarná příprava	5	5	–	–	10
Figurální kreslení	–	3	3	3	9
Počítačová grafika	–	2	–	–	2
Technologie	2	2	2	2	8
Textilní materiály	2	–	–	–	2
Konstrukce oděvů	2	2	2	2	8
Navrhování	–	–	5	5	10
Modelování oděvů	–	–	2	2	4
Praktická cvičení	6	5	5	7	23

Dostupné z: ([Http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu](http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu) [online]. [cit. 2018-03-21].)

- **Maturitní zkouška**

Důležitou součástí je praktická maturitní zkouška z odborných předmětů.

Zkouška má téma:

1. Funkce/dialog–oděv a doplněk–oděv inspirovaný doplňkem, doplněk inspirovaný oděvem, propojení vtip detail, dekorace, kombinování materiálů, aplikace koláže, inspirace současnými značkami, vzniká ucelený koncept představující souhrn tvarů.

2. Materiál/detail–tisk, struktura, aplikace –práce s materiálem, inspirace technologií, tvořivou hrou, barevnými kombinacemi, rukodělné detaily, autorský potisk, inovativní přístup k technologickému zpracování.

3. Tvar/proporce–geometrické stříhy, velkoformátové kresby, aranžování jako hledání nového tvaru a formy, odvaha, přesah, koláže, nadsázka ve tvaru, jednoduchost a čistota linie.

4. Fantazie/osobitost–kreativní oděv jako nositel myšlenky, vyjádření vlastního přístupu a názoru, inspirací jsou vlastní vize, sny, příběhy.

Žák odevzdá plakát nebo výtvarné zpracování, realizuje model, následuje prezentace a obhajoba. ([Http://www.helenin.cz/studenti-a-rodice/pro-studenty/maturitni-zkousky](http://www.helenin.cz/studenti-a-rodice/pro-studenty/maturitni-zkousky) [online]. [cit. 2018–03–21].)

- **Uplatnění absolventů**

Absolventi oboru se uplatní jako samostatní návrháři, dále pak v oděvních firmách na pozici konstruktérů, technologů nebo při realizaci historických a scénických kostýmů pro divadlo, film a televizi. Mnozí se již prezentují vlastní úspěšnou značkou na českém i zahraničním trhu. V návaznosti na tento obor je možné pokračovat ve studiu na vyšších a vysokých školách uměleckého zaměření. ([Http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu](http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu) [online]. [cit. 2018–03–21].)

2.2 Současnost Střední průmyslové školy a Středního odborného učiliště Pelhřimov

Zjišťovala jsem přímo v SOU v Pelhřimově, jaké mají podmínky, jak je jejich škola vybavená, jaké jsou jejich plány do budoucna, a hlavně co dělají pro to, aby se zachoval učební obor krejčí.

V dílně mě přivítala učitelka odborného výcviku a učitelka odborných předmětů.

Po stěnách visela spousta diplomů ze soutěží – např. 1. místo v soutěži Klasická móda. Od září do prosince šijí ve škole modely pro soutěž Mladý módní tvůrce. Výrobky učňů se dostaly i do mezinárodního kola. Na věšácích byly rozvěšeny modely, jejichž autory

byli žáci školy. Visely tam rovněž klobouky, které žáci vyráběli podle vlastní fantazie ze základní šablony, kterou jim věnoval Tonak. V místnosti se nacházely také šaty dle návrhu žáků na různé téma – jako např. Bublínková fantazie. Tyto šaty byly doplněny spoustou malých bublinek z plastických materiálů. Na jejich výrobcích se podepsala podpora i od ostatních oborů této školy. Obor úzce spolupracuje s kováři, kteří jim vyrábějí různé výztuže do šatů. Ve spolupráci s truhláři vznikly přepychové šaty s dlouhou vlečkou nazdobenou květinami a ornamenty z truhlářských pilin pod názvem Lesní variace. I ochotný pan školník jim ledasco upraví tak, aby jejich modely získaly originalitu. Jejich výrobky jsou naprosto profesionální. Když dojde vlastní inspirace žáků, dokáží ušít vše od tanečních šatů po kabelku podle módních časopisů i různých výstřížků, třeba z novin. A když není po ruce dostatek vhodného materiálu, poslouží si jinými zdroji, třeba pro výrobu tašky je to papír a izolepa, a výsledek vypadá naprosto úžasně. Žáci vyrábějí to, co kde uvidí a o čem slyší, a se vším si dokáží poradit. Na stěnách nebyly vystaveny samozřejmě jen diplomy, ale i rozličné stříhy.

Dílna měla vše potřebné pro výrobu oděvů, tašek a doplňků. To znamená, že tam je dobrý strojový park. Profesionální žehlička, která je nutná k tomu, aby výrobek měl ten správný, potřebný tvar, šicí stroj na vyšívání dírek, který tam zůstal ještě z dřívějších dob a který je naprosto funkční, stroj pro výrobu tašek – tak zvaná brašnářská mašina, ramenovka na přišívání vycpávek, dvoujehlový šicí stroj pro šití pletenin. Učiliště mělo i stroje na vyšívání, ale tyto stroje musely zůstat majitelům v místě, odkud se stěhovali.

Naskýtá se otázka, kde škola bere materiál pro výuku. Tady patří obrovský dík učitelkám, které jsou opravdu zapálené pro svoji práci. Zapojují totiž všechny své známé, čímž se jim daří nashromáždit vždy potřebný materiál. Některý materiál škola dostala také od sponzorů. Látky na výrobu vzorníků mají ještě z dřívějších dob, kdy byl tento obor podporován. (Rozhovor s Dagmar Marešovou).

2.2.1 Presentace školy

Dále jsem se učitelka ptala, co škola dělá pro zvýšení zájmu o tento obor. Jejich odpověď mě potěšila. Škola se rozhodla bojovat ze všech sil. Nechce přijmout nezáměr veřejnosti a chce o sobě dávat vědět při každé příležitosti.

- **Přehlídky**

Za 2,5 roku se jejich obor představil 17x na různých přehlídkách, soutěžích nebo kulturních vystoupeních, a to jak v České republice, tak i v zahraničí na soutěžích mezinárodních. Škola má své stálé příznivce na Dnech řemesel. Jejich modely jsou doplněny často korálky, a to z toho důvodu, že se věnují korálkování na mezinárodní úrovni. Spolupracují se světoznámým módním návrhářem z Bulharska. V rámci projektů v oblasti korálkování se učitelé i žáci zúčastnili stáží v Rumunsku, Bulharsku a Chorvatsku.

- **Soutěže**

Pro školu je nejvýznamnější soutěž Mladý módní tvůrce, kde představují své práce studenti třetích a čtvrtých ročníků. Každoročně se připravují na soutěž Zlaté jehla v Prostějově a soutěž Oděv a textil–bez textilu by nebylo oděvu v Liberci.

- **Ostatní aktivity školy**

Vedení školy se snaží ze všech sil propagovat tento obor. V minulosti organizovali rekvalifikační kurzy pro dospělé.

Pořádají dny otevřených dveří. V minulosti navštěvovalo vedení školy ZŠ v okolí, ale v posledních letech od této praxe upustilo. Plní školu žáky jiných učebních oborů.

Věřejnost má zájem nechávat si zhotovit oděv na SOU, ale škola je omezena počtem žáků, takže tuto službu nemohou ani nabízet a šijí jen pro několik stálých zákazníků. (Rozhovor s Dagmar Marešovou).

2.2.2 Zájem žáků o obor

Významná a zásadní podpora pro jejich houževnatost je postoj SOU v Liberci, kde mají každý rok jen 2–3 žáky, a přesto obor otevřou. Školský úřad Libereckého kraje tento obor podporuje a dělá vše pro to, aby obor švadlen nezaničl. Vysoká škola textilní v Liberci na setkání pedagogů tohoto odvětví vždy dokázala ocenit všechny, kteří pracují s nadšením a otvírají obor i přes potíže s nedostatkem žáků.

Na SOU v Pelhřimově studovali návrhářka Petra Bílská a návrhář Martin Havel, který zde pokračoval nástavbou po vyučení v SOU v Třešti.

Obě učitelky se ze své pozice snaží dělat pro propagaci oboru i pro studenty, co je v jejich silách. Vzhledem k tomu, že se studentkám nechce odejít při praxi od šicích strojů, je jasné, že i ony mají rády to, co si zvolily. Učitelky nemají strach z nezájmu studentů. Paní Marešová říká: „*Mezi námi nemůže zůstat nikdo bez zájmu. I kdyby přišel s tím, že na tento obor šel z donucení rodičů, dokáží ho nadchnout*“.

Přesto mají nouzi o žáky. Letos končí třetí ročník a školní rok 2018/19 bude rozhodující, zda učiliště přežije a krejčové budou pokračovat, nebo na této škole skončí. Šance pro jejich udržení je v maturitním oboru, kdy absolvent po třech letech získá výuční list a ve čtvrtém ročníku maturitu. Mají pro tuto variantu vypracovaný ŠVP a přitažlivější název oboru. Uvažují o názvu Modeling.

Jeden důvod, který podle učitelek brání příchodu žáků do tohoto učebního oboru, je ten, že žáci nechtějí pracovat rukama. Dalším důvodem je to, že přestal vyrábět Alfatex, největší podnik na Pelhřimovsku. Tato skutečnost také ovlivňuje rozhodnutí rodičů při volbě povolání pro jejich děti. Většina dětí vyučených v oboru nacházela uplatnění v Alfatexu.

Uplatnění absolventů z pohledu učitele a místních podmínek

Nyní si žáci mohou najít práci jen v malých podnicích, jako je Drupo nebo Riva, ale i ty se mohou zdát celkem nestabilní v dnešním textilním světě. Uplatnění také najdou v různých buticích v Pelhřimově i okolí. Obchody s textilem jim také nabízejí práci, protože spousta zákazníků potřebuje oděv upravit. Je pravda, že v současné době si oděv nechává ušít jen určitá sociální vrstva obyvatelstva. (Rozhovor s Dagmar Marešovou)

2.3 Výňatek ze ŠVP

Studijní obor: Oděvní technik

Kód a název oboru vzdělání: Oděvní technik 31– 43– L/01

Dosažený stupeň vzdělání: Úplné střední vzdělání s maturitou

- **Charakteristika oboru**

Textilní obor Oděvní technik navázal na studijní obor Operátor oděvní výroby v roce 1993. Pod názvem Operátor oděvní výroby by málokdo hledal budoucí návrháře. Studium

je čtyřleté a je ukončené maturitní zkouškou. Je zaměřen na výrobu pánských a dámských oděvů a doplňků. V jednom výukovém cyklu jsou tři dny praxe a sedm dní teorie. Od druhého ročníku tráví 14 dní praxe v družstvech, prodejnách nebo firmách. Žák zvládá navrhování modelů, konstrukci střihů, technologii šití oděvů dámských, pánských i kožedělných výrobků. Vyzná se i v obchodní činnosti. Zná postupy stupňování a polohování střihů pomocí počítače. Je schopen vytvářet a dopracovat modely dle vlastního návrhu. Zvládá komunikaci v cizím jazyce.

Student má možnost po úspěšném absolvování třetího ročníku získat výuční list.

[Http://spssou-pe.cz/odevni-technik/](http://spssou-pe.cz/odevni-technik/) [online]. [cit. 2018-03-21].

Přijímací řízení

Pro školní rok 2018/19 je možno přijmout do učebního oboru Krejčí na denní formu studia 25 žáků a do večerní formy studia 20 žáků, do maturitního oboru Oděvní technik 20 žáků.

Uchazeči o studium v oboru Oděvní technik dělají přijímací zkoušku z českého jazyka a matematiky. Uchazeči o studium oboru Krejčí jsou přijímáni na základě dokončené docházky na základní škole a neabsolvují přijímací zkoušky. Pro oba obory je podmínkou zdravotní způsobilost.

([Http://www.spssou-pe.cz/prijimaci-rizeni/](http://www.spssou-pe.cz/prijimaci-rizeni/) [online]. [cit. 2018-03-21].)

- **Učební plán předmětů specializace:**

Tabulka č. 6

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
Oděvní technologie	-	2	2	2
Navrhování	1	1		3
Konstrukce oděvů	2	1	2	3

Oděvní materiály	2	1	-	-
Oděvní technika a výroba	1	1	2	5
Stroje a zařízení	2	1	1	–
Odborný výcvik	9	9	9	9

Dostupné z: ([Http://www.spssou- pe.cz/pro-maturanty](http://www.spssou-pe.cz/pro-maturanty) [online]. [cit. 2018-03-30].

- **Maturita**

Tak jako v SUPŠ v Heleníně je i zde jedna část zkoušky praktická. Koná se formou obhajoby před zkušební maturitní komisí. Souhrnná práce zahrnující zejména předmět Odborný výcvik. ([Http://www.spssou- pe.cz/pro-maturanty](http://www.spssou-pe.cz/pro-maturanty) [online]. [cit. 2018-03-21].)

- **Uplatnění absolventů**

Studenti oboru Oděvní technik jsou připraveni na studium na vysoké nebo vyšší odborné škole, v praxi se mohou uplatnit jako mistři, návrháři, technologové, konstruktéři, kontroloři, návrháři.

Kvalita vzdělání odpovídá požadavkům založení vlastní firmy.

[Http://www.spssou - pe.cz/profesni-draha- studentu/](http://www.spssou-pe.cz/profesni-draha-studentu/) [online]. [cit. 2018-03-30].

Závěr

Ze čtyř škol, které jsem použila jako šablonu pro tuto práci, jedna škola zanikla, a to SOU v Polné. Na SOU a SOŠ v Třešti skončily všechny oděvní učební obory.

I když v Třešti existuje oděvní družstvo Vývoj, které neustále hledá vyučené krejčovské, není o studium na SOU zájem. Jistě by se v praxi neuplatnilo takové množství absolventů jako v letech největší prosperity učiliště. Nicméně věkový průměr švadlen v družstvu je přes 50 let, a to začíná být pro družstvo kritické. Šije se v něm těžká pánská konfekce. Z hlediska požadované kvality na tyto výrobky není zde možné zaměstnávat větší počet nevyučených pracovníků.

Další zaniklou školou je SOU v Polné. I její absolventi by našli uplatnění v pobočce Pleasu Havlíčkův Brod, která je přímo v Polné. U vedoucí provozu jsem si ověřila, že by velmi rádi přijali vyučenou švadlenu, protože jejich podnik zaměstnává většinou nevyučené zahraniční pracovnice.

Na stránkách SOU a SPŠ v Pelhřimově jsem se dozvěděla, že na této škole Kraj Vysočina podporuje některé učební obory stipendiem, krejčovské mezi nimi ale nejsou. V Pelhřimově není žádný větší podnik, kde by se krejčovské uplatnily, ale je zde spousta malých firem, kde by našly uplatnění v různých dělnických i technických profesích. Obor Krejčí na této škole se již několik let neotevřel. Mají vždy jen 2–3 přihlášky. Zatím není jasné, zda se jim to podaří v následujícím školním roce. Pak bude zřejmé, zda se vrátí investice do podpory zájmu o tento obor u budoucích studentů.

Škola, které se daří, je SUPŠ v Jihlavě – Heleníně. Tato škola disponuje dostatkem žáků ve všech otevíraných oborech.

Mezi nimi je i Design oděvů a módních doplňků. Teprve se ukáže, zda se povede otevřít učební obor Krejčí, který má SUPŠ nově zapsán v registru.

Pokud by se podařilo, aby SUPŠ v Jihlavě – Heleníně a SOU v Pelhřimově spolupracovaly, mohlo by to velmi přispět k tomu, aby tento obor na Vysočině nezankl.

Jednou z příčin zániku tohoto oboru na Vysočině je věta, kterou jsem slyšela od RNDr. Hofbauera, paní Marešové i Ing. Kousala: „*Žáci prostě nemají zájem*“.

Existují totiž střední školy, kde žáci celkem snadno získají maturitu, a jejich následná práce není zdaleka tak těžká a náročná, jako je řemeslo krejčovské. Švadlena musí mít nejen šikovné ruce, ale také cit pro materiál a vkus. V neposlední řadě i švadlena s omezeným množstvím klientů musí sledovat módní trendy. A svou roli hraje i její výdělek. Jen ty nejobdůležitější si zakládají vlastní krejčovské dílny po získání praxe.

Přesto věřím, že nastávající generace bude mít schopnosti i zájem vyučit se tomuto řemeslu.

Seznam použitých informačních zdrojů

(zaniklý) *třeštský průmysl*, Muzeum Vysočiny Jihlava, pobočka Třešť-Schumpetrův dům.

100 let po založení učňovského školství v Třešti, Střední odborné učiliště Třešť, Východočeské tiskárny, n. p. 3, Jihlava, 1987.

3. Almanach Středního odborného učiliště Českého svazu výrobních družstev Polná, Střední odborné učiliště Polná, Základní škola v Polné, 1983.

ADÁMEK, Zdeněk. *Z dějin škol v Třešti: k otevření nové školní budovy 1967*. Třešť: Základní devítiletá škola, 1967.

Almanach k 50. výročí Střední průmyslové školy v Heleníně. Střední průmyslová škola textilní, Tiskárny Havlíčkův Brod, 2004.

Almanach k 50. výročí založení SPŠS Pelhřimov a ke 40. výročí zahájení výuky na SOU v nové budově, SPŠ a SOU Pelhřimov, Pelhřimov, 2015.

Almanach k 60. výročí Střední uměleckoprůmyslové školy v Jihlavě-Heleníně, Tiskárny Havlíčkův Brod, 2014.

Bukvaj, František *Třešť 1349-2001*. Třešť 2001.

GEIST, Zdeněk. *Löwovi: příběh rodu textilních továrníků*. Jihlava: Parola, 2017. Edice Vysočiny. ISBN 978-80-904742-4-6.

[Http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_1984-1991/index.html](http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_1984-1991/index.html) [online]. [cit. 2018-03-21].

[Http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/cesky-textil-se-vraci-na-vysluni-nedari-se-jen-v-rusku-a-africe-1265029](http://zpravy.e15.cz/byznys/prumysl-a-energetika/cesky-textil-se-vraci-na-vysluni-nedari-se-jen-v-rusku-a-africe-1265029) [online]. [cit. 2018-03-30].

JANOTKA, Miroslav a Karel LINHART. *Zapomenutá řemesla: vyprávění o lidech a věcech*. Praha: Svoboda, 1984.

Kronika města Pelhřimova:

Kronika města Pelhřimova:

http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_1945-1961/index.html [online]. [cit. 2018-03-21].

Kronika města Pelhřimova:

Http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_1969-1972/index.html [online]. [cit. 2018-03-21].

Kronika města Pelhřimova:

Http://www.mestopelhrimov.cz/html/files/kroniky/album_2000-2004/index.html [online]. [cit. 2018-03-21].

Kronika SUPŠ v Heleníně 1989-1999

Kronika SUPŠ v Heleníně 2002-2010

MACKENZIE, Mairi. *-ismy*. V Praze: Slovart, 2010. ISBN isbn978-80-7391-399-1.

Pletárna: Město Polná <Http://www.mesto-polna.cz/pletarna/d-328379> [online]. [cit. 2018-03-21].

SPŠ a SOU Pelhřimov <Http://www.spssou-pe.cz/profesni-draha-studentu/> [online]. [cit. 2018-03-21].

SPŠ a SOU Pelhřimov <Http://spssou-pe.cz/odevni-technik/> [online]. [cit. 2018-03-21].

SPŠ a SOU Pelhřimov Http://spssou-pe.cz/userfiles/file/obory/4lete/ot_13.pdf [online]. [cit. 2018-03-21].

SPŠ a SOU Pelhřimov <Http://www.spssou-pe.cz/prijimaci-rizeni/> [online]. [cit. 2018-03-21].

SPŠ a SOU Pelhřimov [Http://www.spssou-pe.cz/pro-maturanty](http://www.spssou-pe.cz/pro-maturanty) [online]. [cit. 2018-03-21].

SUPŠ Jihlava-Helenín [Http://www.helenin.cz/studenti-a-rodice/pro-studenty/maturitni-zkousky/design-odevu-a-modnich-dopluku](http://www.helenin.cz/studenti-a-rodice/pro-studenty/maturitni-zkousky/design-odevu-a-modnich-dopluku) [online]. [cit. 2018-03-21].

SUPŠ Jihlava-Helenín [Http://www.helenin.cz/studenti-a-rodice/pro-studenty/maturitni-zkousky](http://www.helenin.cz/studenti-a-rodice/pro-studenty/maturitni-zkousky) [online]. [cit. 2018-03-21].

SUPŠ Jihlava-Helenín [Http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu](http://www.helenin.cz/uchazeci/studijni-obory/design-odevu) [online]. [cit. 2018-03-21].

Škola a rodina, Klub učitelstva měst. Dívčích škol ve Velké Praze a Svaz odborných škol pro ženská povolání v Československé republice, 1921.

Učební dokumenty, Národní ústav vzdělávání, Praha, 2001.

Učební plán, SOU a SOŠ Třešť, 1986.

Z dějin českého školství v Polné. Základní škola v Polné, 1983.

Z dějin škol v Třešti k otevření nové školní budovy, Ředitelství ZDŠ v Třešti, 1967.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Učební plán odborných předmětů pro obor krejčová v 80. letech

Tabulka č. 2: Učební plán odborných předmětů po roce 2001 pro obor Krejčí 31-59-H/001

Tabulka č. 3: Stav žáků ve školním roce 1986/87

Tabulka č. 4: Stav přihlášených žáků pro školní rok 1994/95

Tabulka č. 5: Učební plán odborných předmětů

Tabulka č. 6: Učební plán předmětů specializace

Přílohy

1. *Rozhovor s Ing. Vladimírem Kousalem 15. 2. 2017.*
2. *Rozhovor s Dagmar Marešovou 16. 6. 2017.*

Příloha č. 1

Rozhovor s prvním ředitelem SOU v Třešti Ing. Vladimírem Kousalem

Rozhovor s panem Ing. Kousalem, prvním ředitelem SOU v Třešti, byl veden zcela neformálně v jedné jihlavské cukrárně. Ing. Kousal pracoval před nástupem do funkce ředitele SOU v Třešti jako zástupce ředitele SEŠ v Jihlavě. Dnes je to téměř 80letý pán, který s chutí a s láskou vzpomíná na osmdesátá léta, na dobu, kdy vedl dostavbu učiliště a přijímal první žáky i zaměstnance, a naopak s lítostí pozoruje, jak vypadá stav učiliště dnes.

Většina obyvatel v Třešti si dodnes klade otázku, proč právě v Třešti, ve městě v 5000 obyvateli, vzniklo tak ohromné učiliště.

Cílem celého rozhovoru bylo zjistit přímo od pramene, jak vlastně učiliště vzniklo, jak ho dokázali zaplnit, jací žáci tam přicházeli, jaké měli podmínky pro studium, jaké měli absolventi uplatnění, a co podle něho vedlo k zániku krejčovských a textilních oborů.

Proč vzniklo SOU právě v Třešti?

Učňovské školství v Třešti má více jak 130letou tradici, to znám z historie. První Průmyslová škola pokračovací vznikla již v roce 1887. Učňovské školství se rozvíjelo s potřebami tak, jak se rozvíjela řemesla, družstevnictví a průmyslová výroba v Třešti a okolí. Nejprve vznikla Pokračovací škola.

Co znamená Pokračovací škola?

Pokračovací škola navazovala na obecnou školu, začala se tam vyučovat řemesla. Tato škola byla v Třešti na náměstí. Velký rozvoj nastal po druhé světové válce, učňovská škola se několikrát stěhovala. Stále chyběly potřebné prostory jak pro teoretickou výuku, tak pro odborný výcvik. Zejména však ubytování pro dojíždějící žáky. Učni bydleli i ve třídách až po třiceti, což i tehdy odporovalo hygienickým i bezpečnostním předpisům. O kultuře bydlení ani nemluvě. V 70 letech se škola rekonstruovala. Předělávala se kotelna, fasáda atd... V té době se neuvažovalo o novém areálu. Škola měla výhodnou pozici pro dojíždějící žáky. Podmínky na škole, však nebyly ideální.

Velký zlom nastal v 80 letech minulého století zásluhou bývalého předsedy OD Vývoj pana Maška.

A za účinné podpory místních a zejména vedení ČSVD v Praze se začalo budovat moderní střední odborné učiliště s komplexním zabezpečením teoretické výuky, odborného výcviku i výchovy mimo vyučování, včetně moderního internátu. Internát 14 dní před otevřením ještě nebyl

dodělán, ale 1. září mohli žáci nastoupit. Samotného otevření se účastnili ministři třech resortů. Před otevřením SOU jsem měl 300 přihlášek. Žáci byli z celé republiky.

Jak se to stalo, kdo určil to, že žáci půjdou právě do Třeště?

Generální ředitel v Liberci rozhodl, že všichni zájemci o obor půjdou do Třeště. Totiž svaz byl výrobním monopolem. Sdružoval Výrobní družstva z celé republiky.

Nový areál byl opravdu chloubou nejen města, ale celého výrobního družstevnictví v celé ČR.

V další etapě měl být areál rozšířen ještě o jeden pavilon pro teoretickou výuku a krytý plavecký bazén. K tomu bohužel už nedošlo.

Jací žáci přicházeli na SOU?

Do učiliště se hlásili žáci, kteří měli opravdový zájem o zvolený učební obor, s vlohami a dobrým prospěchem. Řada z nich měla na ZŠ vyznamenání. Tehdy jsem si mohl vybírat. Běžně se stávalo, že žáci podali přihlášku nejprve k nám a když neuspěli, tak šli na střední školu. Se čtyřkami byli přijímáni, jen výjimečně, sociální případy. Často jsme byli ve střetu s řediteli družstev. Družstva si žáky platila, a počítaly s nimi jako s budoucími zaměstnanci. Snažila se upřednostnit žáky i s horším prospěchem a muselo docházet ke kompromisům. Většinou se snažila družstva protlačit žáky, kteří pocházeli z rodin, kde toto řemeslo bylo tradicí a v té době třeba oba rodiče pracovali v družstvu již 20 nebo 30 let. Na to jsem musel brát zřetel. Mělo to svoje výhody, děti viděli, jak rodiče doma šijí. Okoukali to, a hodně z nich už umělo něco málo ušít. Do třeště přicházeli žáci z celé Vysočiny, ale i ze vzdálených míst např. z Rumburku, Prahy, Skutče a podobně.

Jaké byly přijímací zkoušky?

Při přijímacím řízení se vycházelo z prospěchu žáků na ZŠ, z kompletního hodnocení a doporučení družstva, nebo podniku pro kterého se učni učili. Když jsem rozhodoval, tak jsem si prizval předsedu družstva, nebo kádrového pracovníka. Nebylo to politické, bylo to o tom, jaký vztah má ten konkrétní žák k firmě. Mnozí z nich už práci v družstvu znali. Chodili tam na brigádu a podobně.

Přijímacím řízením to ale ještě nekončilo. Pravidelně jsem svolával předsedy družstev a tam jsem je informoval o prospěchu žáků. A pokud bylo třeba i o výchovných problémech. Každý problém se hned řešil.

Podniky a družstva za učně platily učilišti, při přijímacím řízení jsem dal na názor vedení družstva, protože řada přihlášených žáků měla mnohdy i oba rodiče, kteří pracovali v daném družstvu, nebo podniku a tím se upevňoval vztah k danému oboru.

Družstva umožňovala odborný výcvik, exkurze. Zástupci firem pracovali v poradním sboru ředitele SOU, tím firmy znaly situaci ve škole a problémy se mohly operativně řešit.

Jaké obory se vyučovaly?

Stěžejním oborem byly pánská a dámská krejčová, operátor oděvní výroby, truhlář, řezník – uzenář a na odloučeném pracovišti v Brtnici kožešník.

Kolik učňů zde studovalo?

Po otevření nového areálu včetně MOP Brtnice zde studovalo zhruba 1 200 žáků.

Kolik zde bylo učitelů teorie a odborného výcviku?

Učitelů odborného výcviku včetně odloučeného pracoviště bylo kolem padesáti, učitelů teoretického vyučování 40 a vychovatelů 30.

Jakou měli kvalifikaci?

Kvalifikace byla velkým problémem, šlo většinou o mladé pedagogické pracovníky. Řada jich studovala, aby si dokončili kvalifikaci. Posléze odcházela na mateřskou dovolenou, takže fluktuace byla ten problém. Ale v roce 87 se nám podařil historický tah, který v té době neměl obdoby.

Abychom zajistili plynulý chod učiliště, po velkém úsilí se podařilo zahájit doplňkové pedagogické studium na Pedagogické fakultě Jana Evangelisty Purkyně Brno přímo v prostorách našeho učiliště v Třešti. A to pro naše pracovníky, pracovníky na mateřské dovolené i pedagogy jiných učilišť.

Vyučování probíhalo v pátek odpoledne a sobotu a tím nebyl narušen provoz zařízení. Přednášející dojížděli k nám do Třeště. Měli zajištěno ubytování a zdálo se, že k nám jezdí rádi. Výuka probíhala ve velkém sále. Posluchači úspěšně ukončili studium a byli za přítomnosti děkana fakulty a řadou hostů vyřazeni. Tím byl vyřešen problém s kvalifikací pracovníků jednou pro vždy.

Kdo to financoval?

Museli jsme se na tom podílet. Něco zaplatil kraj, ale většinou Svaz.

Kolik učňů bylo ubytováno na Domově mládeže?

V Třešti bylo ubytováno 350-400 učňů. Na pokojích hotelového typu byli ubytováni po dvou. Pokoj měl WC a koupelnu. Součástí DM bylo 6 kluboven a jedna čítárna. Sami jsme si zřídili zdravotní středisko. Měli jsme vlastního doktora, zubaře, rehabilitaci. Ta byla také zapotřebí, protože švadleny, občas měly skoliózu. Měli jsme i kadeřnici, jak pro učně, tak pro zaměstnance, kam mohli chodit i v pracovní době. Nesmím zapomenout ani na bufet. Na odloučeném pracovišti v Brtnici bylo ubytováno 60-70 žáků z oboru kožešník.

Jaký by poměr chlapců a děvčat?

U oboru dámský krejčí nebyl ani jeden chlapec, u pánských krejčí tak zhruba 5 %.

Kolik žáků bylo ve třídě?

Počet žáků se pohyboval mezi 26–30 v jedné třídě.

Jaké se na internátě vedly kroužky?

Celý systém výchovy mimo vyučování byl veden na profesionální úrovni, kde kromě vychovatelů pracovali i speciálně zaměřeni instruktoři na sport a kulturu, kteří úzce spolupracovali s vychovateli. Velká pozornost se věnovala talentům, ale i méně nadaným dětem. Běžně bylo řádově 40 aktivit, to záleželo na zájmu žáků. Vzpomínám si, že velký zájem byl o kroužky sportovní např. lehká atletika, tenis, stolní tenis, odbíjená, střelba atd... Nejlepší borci reprezentovali učiliště na okresních, krajských i rezortních soutěžích, kde jsme obsazovali čelní místa. Z kulturních soutěží bych jmenoval kroužek recitační, taneční, divadelní. Do výčtu aktivit bych přidal stolování, vaření nebo vyšívání.

Velkou výhodou pro nás bylo špičkové vybavení, které se skládalo z 2 velkých tělocvičen, baletního sálu, posilovny, tenisového kurtu a minigolfu. Pro kulturní činnost, kromě šesti malých kluboven, jsme měli velký divadelní sál pro 450 osob.

Aby se zvýšila atraktivita, motivace a zájem žáků navázali jsme spolupráci s profesionálními soubory. Jeden z nich byl při Horáckém divadle v Jihlavě – Horácký soubor písní a tanců, další pak taneční soubor Svišť. Zvali jsme významné osobnosti jako jsou diskař Bugár, televizní komentátor Štěpán Škorpil, Josef Dvořák, Jiří Wimmer a mnoho dalších. Z těchto přátelských setkání byli žáci motivováni k rozvíjení vlastní osobnosti a zájmů. Bez vybavení bychom byli poloviční.

Jak se žáci stravovali?

Kapacita školní jídelny byla 700 obědů. Žáci měli možnost výběru ze tří jídel. Samozřejmě se podávala celodenní strava od snídaně, dvakrát svačina a teplá večeře, plus tedy oběd.

Jaké byly požadavky na žáky při závěrečných zkouškách?

Závěrečné učňovské zkoušky se skládaly většinou z ústní zkoušky a zhotovení vlastního výrobku. Švadleny šily šaty, sukně. Pánský krejčí pak pánské sako. V některých maturitních oborech psali ještě písemné práce, které u ústní zkoušky obhajovali.

Byl zájem o učňovské výrobky?

Součástí organizace praktického vyučování bylo oddělení zakázky. Chodila tam veřejnost ze širokého okolí i zaměstnanci. Zákazníci si objednávali opravy, ale i šití nových oděvů. I o truhlářskou práci byl zájem. Tyto práce vykonávali žáci třetích ročníků.

Takže byli žáci schopni doporučit i látku?

Měli jsme vzorníky látek, které jsme měli na skladě. Pokud jsme ji neměli, tak jsme objednali. Brali jsme látky z Řempa a Krasu. Sklad jsme měli velký a nabídku širokou. Zakázková činnost byla zajímavá jednak z pohledu učňů, kteří za přítomnosti mistra se učili jednat se zákazníky, brát míru na oděv, zkoušet ho a předat. Zákazníci se vraceli, byli s prací spokojeni a ještě ušetřili, protože práce učňů byla levnější. Chování žáka se blížilo provozním podmínkám. Nezanedbatelný byl i ekonomický přínos do rozpočtu učiliště.

Jaké měli absolventi uplatnění?

Jak jsem již hovořil o přijímacím řízení, tak drtivá většina absolventů měla smlouvy s podniky nebo družstvy, proto nebyl s umístěním žádný problém. Naopak o naše absolventy byl velký zájem a v některých případech se firmy o ně přetahovaly. Většinou měli smlouvu na tři roky.

Co když tam nechtěli jít po vyučení?

To se taky stávalo, chlapci se zamilovali na vojně a nechtěli zpět, nebo si někdo s někým nepadl do oka. Podnik, kam tito bývalí žáci přešli, musel zaplatit část nákladů.

Proč z Vašeho pohledu zanikly krejčovské a kožešnické obory?

Těch důvodů je několik. Základním důvodem byla privatizace a restrukturalizace národního hospodářství. Řada podniků místního hospodářství a výrobních družstev buď omezila činnost, nebo úplně zanikla. Velkou roli hrála privatizace. Jak rostla nezaměstnanost, tak začal být nezájem o učně. Podniky a noví účastníci si přestaly vychovávat a platit vlastní učně, a to byl postupný zánik krejčovských, textilních, truhlářských a zejména kožešnických učebních oborů. U krejčovských oborů hrají také roli černé dovozy textilu z východu, zejména z Číny.

Vývoj je jeden z mála družstev, který má zájem o kvalifikované pracovníky. Jejich oděvy jsou luxusní, kvalitní, a ty nemůže dělat kde, kdo. Mnoho družstev rezignovalo a šijí pouze sériové výrobky.

Obnoví se tyto učební obory?

Začíná se hovořit o tom, že je třeba vrátit prestiž řemeslu a pomoci učňovskému školství, nevěřím tomu, že by se v Třešti v budoucnu rozvíjely obory v dřívější skladbě.

Kam učiliště směřovalo po roce 89?

Pravicové vlády zdůrazňovaly význam středních škol a ty rostly jako houby po dešti. Protože byla velká nabídka středních škol, tak většina rodičů si přála mít doma maturanta. Učební obory se staly Popelkou. Třešť se také adaptovala na nové podmínky tím, že otevřela maturitní obory a různé nástavby. Které teď také skomírají, protože jejich absolventi nemají uplatnění. Důsledně byla zavřena budova školy pro teoretické vyučování, prázdný internát a nastalo propouštění pracovníků.

Proč vzniklo učiliště právě v Třešti, vždyť v Jihlavě byla také družstva?

Tuto otázku jsem dostal mnohokrát. V Jihlavě nemělo družstevnictví tradici. Zde nebyla vůdčí osobnost, Modeta si vychovávala učně jen pro průmyslovou výrobu. Nebyla zde rozvinuta řemesla.

Snad nebudu neskromný, když řeknu, že to tak trochu bylo i moje dítě a ze současného stavu jsem hodně smutný.

Příloha č. 2

Rozhovor s paní Dagmarou Marešovou

Co přivádí žáky do SOU Pelhřimov na oděvní obor?

V minulosti to byla jistota zaměstnání, byl zde Alfatex. V současné době je to zájem o šití, nebo přání rodičů. Pokud někdo přichází jen na přání rodičů, tady ho nadchneme. Děvčata se nemohou odtrhnout od šicích strojů, ani po skončení odborného výcviku. Mezi námi nemůže zůstat nikdo bez zájmu.

V současné době máte žáky jen z Pelhřimova a okolí?

Ano, ale máme tady internát, a tak není problém s ubytováním. Měli jsme tady i studenty, kteří jsou v současné době velmi známí. Jsou to návrháři Petra Bílská a Martin Havel.

Je v okolí škola, kde se učí také oděvní obor?

Ne, všechny skončily, snad jen v tom Heleníně se ještě drží. V Liberci otevírají třídu každoročně i když mají jen dva nebo tři žáky. Místní Školský úřad tento obor podporuje a Vysoká škola textilní v Liberci pořádá každoročně setkání učitelů, kde nám děkuje za naši práci.

Potýkáte se s nezájmem žáků o obor?

Ano, tento rok končí třetí ročník a příští rok rozhodne, zda na učilišti zůstanou krejčově.

Proč nemají žáci zájem o obor?

Nechtějí pracovat rukama a zavřel se Alfatex. To ovlivňuje rodiče při rozhodování, kam dát dítě. Většina vyučených žáků šla pracovat do Alfatexu.

Myslíte si, že název oboru Oděvní technik je ten správný název pro švadlenu s maturitou?

Ne, uvažujeme o názvu Modeling. Máme vypracovaný i ŠVP.

Máte dostatek strojního vybavení?

Ano máme. Jsme rádi za tuto žehličku, která je profesionální a vyžehlí vše do potřebného tvaru. Z minulosti máme stroj na vyšívání dírek. Máme ramenovku, dvoujehlovku na pleteniny. Brašnářskou mašinu na šití tašek. Škoda, že jsme museli nechat při stěhování všechny stroje na vyšívání původním majitelům.

A co materiál na výrobky a vzorníky?

Vzorníky vyrábíme ještě z látek, které nám zbyly z doby, kdy tady bylo více tříd a vedení školy obor podporovalo. Ptáme se všech svých známých, kdo by nám něco dal. Podařilo se nám sehnat lepicí výztuž a tu máme na několik let. Je z továrny, která se rušila.

Vidím zde klobouky, kde na ty získáváte materiál?

Šablony nám věnoval Tonak. A děvčata je zdobí dle svých nápadů.

Kde berete inspiraci pro výrobky, které tady vystavujete?

Děvčata mají fantazii, sledují módu, nosí různé časopisy a co se jim líbí, do toho se hned pustí. Máme tady učební obor kováře, truhláře, kteří nám pomohou s výztužemi. Šikovného pana školníka, který si poradí s každým naším nápadem. Nedávno se mu podařilo udělat pevné dno do jedné z kabelek.

Šijete oděvy na zakázku?

Ne, je málo žáků, tak si to nemůžeme dovolit. V minulosti zde zakázka byla. Teď maximálně pro zaměstnance malé opravy.

Účastníte se módních přehlídek, nebo soutěží?

Samozřejmě, od roku 2014 jsme se zúčastnili 17x přehlídek, soutěží a kulturních vystoupení.

Věnujeme se korálkování a v rámci projektu jsme byli v Bulharsku, Rumunsku a Chorvatsku.

Spolupracujeme s uznávaným módním návrhářem z Bulharska. Jsme úspěšní na Dnech řemesel. Účastníme se Zlaté jehly v Prostějově. Na soutěž Mladý módní tvůrce se připravují žáci třetích a čtvrtých ročníků téměř od září. Naše výrobky se dostaly i do mezinárodního kola. Rádi jezdíme do Liberce na soutěž Oděv a textil–bez textilu.

Jakým dalším způsobem se prezentujete na veřejnosti?

V minulosti zde proběhly rekvalifikační kurzy. Pořádáme dny otevřených dveří. Žáky ZŠ zde vždy nadchneme, ale jejich nadšení bohužel opadne. Dříve jsme jezdili dělat nábor na ZŠ, ale teď to vedení naší školy nepodporuje.

Mají zde žáci po ukončení školy uplatnění?

Ano, mohou pracovat v podniku Drupo nebo Riva. V buticích je také poptávka po krejčích. V prodejnách nakupuje spousta zákazníků, kteří potřebují upravit oděv. A to mluvím jen o Pelhřimově. Také mohou pracovat jako švadleny na živnostenský list.